

Құриетті әріптестер, қадірлі ғылыми қауым өкілдері!

Сіздерді ғылым саласы қызметкерлерінің күнімен шын жүректен құттықтаймын!
Халқымыз үшін білім мен ғылымның, тәлім мен тәрбиенің орны қашанда бөлек. Бабаларымыз
ілім мен ғылымның тек оқу арқылы табылатынын дұрыс ұғынған. «Ғылым таппай мақтанба...»
– деп, жас ұрпақты ғылымға жетелеген Ұлы Абай ұстанымы бүгін де маңызын жойған жоқ.
Ілім мен білімнің дамуы адамзат өркениетінің өлшемі. Біз өмір сүріп отырған қазіргі кезең
бұл – жаңа дәуір, жаңа көзқарасты, жаңашылдықты талап ететін кезең. Соның ішінде ғылымда
болып жатқан жасампаз өзгерістердің мәні мен маңызы зор. Бүгінде мемлекеттің тікелей
қамқорлығының арқасында ғылым-білім саласы жылдан жылға жақсы нәтижелерге қол жеткізуде.

Қымбатты Махамбет университетінің ұжымы!
Сіздерді ғылым күнімен құттықтаймын! Дендеріңізге саулық, жаңа жобаларға шабыт,
қазақстандық ғылымның игілігі үшін табыстар мен шығармашылық жетістіктер тілеймін.

Игі тілекпен, М.Өтемісов атындағы БҚУ
басқарма төрағасы-ректор СЕРҒАЛИЕВ НҰРЛАН ХАБИБОЛЛАҰЛЫ

Open Day - 2023

Мектеп қабырғасында орта білім алып, үлкен өмірге қадам басқан түлектер үшін келешек мамандығын таңдау маңызды. Жастарға өз білімдерін жетілдіріп, қалаған саланың иесі атану үшін 2023 жылдың 7-сәуірінде М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті мектеп оқушыларына ашық есік күнін жариялады.

Дәстүрге айналған бұл шараға облысымыздың барлық аудандары мен қала мектептерінен 200-ден астам түлектер шақырылды. Университетіміздің болашақ студенттері оқу орнының мұражайын аралап, тарихымен танысты. Белсенді студенттер түлектерге арналған концерттік бағдарлама ұйымдастырып, студенттік шақтың тыныс-тіршілігін таныстырды.

Маркетинг және кәсіби бағдар орталығының жетекшісі, қабылдау комиссиясының жауапты хатшысы А.С.Аманбаев алғы сөз сөйлеп, мектеп бітіруші түлектердің сұрақтарына жауап берді. Кейін талапкерлер өздері таңдаған мамандықты оқытатын факультеттерді аралап, толғандырып жүрген сұрақтарын қоюға мүмкіндік алды. Ашық есік күніне қатысушы мектеп бітіруші түлектер ЖОО және онда оқытылатын білім беру бағдарламалары туралы ақпаратпен танысып, оқытушылар мен студенттермен сұрақ-жауап алмасты.

УЧИТЕЛЬ - ЭТО СЕРДЦЕ ШКОЛЫ

В рамках проводимой на естественно-географическом факультете методической недели «Приоритетные направления формирования профессиональной компетентности обучающихся в вузе» (10-14 апреля 2023 г.) 11 апреля кафедрой химии был организован и проведен семинар.

Семинар состоялся на тему «Педагогическое мастерство учителя химии и пути его совершенствования». В работе мероприятия приняли участие представители областного и городского отделов образования ЗКО, филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПР при ЗКО, директор школы, преподаватели кафедры химии, учителя различных форм образовательных школ города и области, магистранты.

Спектр затрагиваемых в рамках семинара проблем включал самые злободневные вопросы химического образования на современном этапе. Это качество знаний учащихся по химии, аттестация педагогов, прохождение учителями национального квалификационного теста и материально-техническая оснащенность химических лабораторий вузов и кабинетов химии в школах.

С темой доклада «Білім сапасы – мұғалімнің басты миссиясы» и анализом качества знаний учащихся по химии, качественного состава учителей химии по области городу на сегодняшний день, выступила Тажгулова Светлана Маратовна, методист отдела мониторинга и анализа Центра развития образования Управления образования ЗКО.

Аттестация в нынешнем её виде из возможности лучшего образования для учеников после её прохождения учителем стала тормозом, не давая верного направле-

ния в повышении качества образования воспитанников. Об этом говорил президент в обращении на первой сессии Парламента восьмого созыва. Этот актуальный вопрос поддержала в своём докладе «Аттестация - как показатель качества и мастерства педагога» Кажғалиева Салтанат Жасқайновна, педагог-мастер, методист химии-биологии-географии городского отдела образования при акимате ЗКО.

О ключевых особенностях обновления содержания программ курсов повышения квалификации рассказал в своём выступлении методист филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПР при ЗКО института повышения квалификации педагогических работников Мурзабулатов Менжан Тлепакалиевич.

Получился живой и интересный обмен мнениями по самым животрепещущим вопросам современного химического образования в средней школе и подготовке учителей химии в вузе. По итогам работы семинара были приняты рекомендации.

С.Г.АЙТУГАНОВА,
старший преподаватель кафедры химии,
кандидат педагогических наук

ЖАС ҒАЛЫМДАРМЕН КЕЗДЕСТІ

Сәуір айының 21-і күні университетімізде С.Бәйішев атындағы Ақтөбе университетінің ректоры Ташмухамбетов Бауыржан Галихановичтің бастамасымен жас ғалымдармен кездесу өтті.

Бауыржан Галиханович ИРН АР13068325 «Развитие научного потенциала молодых ученых региональных аузов Республики Казахстан: модель менторства» атты ғылыми жобасымен таныстырды. Кездесу еркін форматта өтті. Қатысушылар өз ойларымен бөлісіп, ғылыми қызметтері туралы әңгімеледі. Жас ғалымдар қонаққа көптеген өздерін қызықтырған сұрақтарын қойып, мағыналы жауаптар алды. Талқылау барысында қатысушылар өзекті мәселелер бойынша пікір алмасты, сондай-ақ ғылымды жетілдіру бойынша ұсыныстарын жеткізді.

Қорытындысында Б.Г.Ташмухамбетов жас ғалымдарды еліміздің білім беру жүйесін дамытуға өз үлестерін қосуға шақырып, алдағы уақытта белсенді жұмыс пен жаңа жетістіктер көрсететіндеріне сенім білдірді.

Біздің жас ғалымдарымыз ғылымдағы реформаларға қолдау білдіріп, өзгерістерге сенетіні сөзсіз. Жас ғалымдар ортадағы ғылыми-зерттеу қызметіне қызығушылықты арттыратындығына сенімдіміз.

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті ұжымының атынан Бауыржан Галихановичке сәттілік, жетістіктер тілейміз!

Сәуір айының 19-ы күні қазақтың әйгілі ақыны, күйші, композиторы Махамбет Өтемісұлының туғанына 220 жыл толуына орай оқырмандар арасында «Дауылпаз жырдың тарланы» атты көркемсөз оқу шеберлерінің байқауы өткізілді. Байқаудың мақсаты - студенттер арасында Махамбет бабамыздың ұлтына ұран болған рухы биік туындыларын насихаттау, талантты жастарды анықтау.

ДАУЫЛПАЗ ЖЫРДЫҢ ТАРЛАНЫ

Байқауда педагогика, филология, тарих, экономика және құқық, мәдениет және өнер, жаратылыстану - география факультеттерінің студенттері бақ сынады. Осы байқауда сайыскерлеріміздің оқу мәнерін, тіл тазалығы мен сахналық шеберлігін бағалайтын әділ-қазылар алқасы болып қазақ филологиясы кафедрасының аға оқытушысы, магистр Калиева Айгүл Төлегенқызы, бейнелеу өнері және дизайн кафедрасының аға оқытушысы, суретшілер Одағының мүшесі Отаров Мэлс Тасқалиұлы, магистр Айбекова Гульфия Юсуповна төрелік етті. Жарысқа қатысушылар ақынның өлеңдерін жатқа оқып, күйлерін шертіп, өз шеберліктерін ортаға салды. Бірінен бірі оза шапқан таланттардың өнерін әділқазылар құрамы сарапқа салды.

Байқау нәтижесі бойынша «Ұлы арман» номинациясы бойынша Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі мамандығының 2-курс студенті Жумалиева Нургул иеленсе, «Ел құтқарар ер едім...» номинациясы бойынша филология мамандығының 2-курс студенті Санат Аманбек, «Шашақты найза, шалқар күй» номинациясы бойынша Дене шынықтыру және спорт мамандығының 2-курс студенті Кожамбет Мирас лайық деп танылды.

Шара барысында Мәдениет және өнер факультетінің 1-курс студенті Ниетқали Аружан Ғарифолла Құрманғалиевтің «Ақ Айша», Джумагелдина Сабина «Ақсұрат» әнін шырқап, өз өнерлерін ортаға салды.

Жеңімпаздарға арнайы алғыс хаттар мен диплом, сертификаттар тапсырылды. Кеш соңында ғылыми кітапхана директоры Тоты Еркінқызы байқауға қатысқан студенттерге ризашылығын білдірді.

ЕҢБЕКПЕН ӨРНЕКТЕЛГЕН ҒҰМЫР

20 сәуір күні Педагогика факультетінде кафедра ұжымының ұйымдастыруымен университетімізде 50 жыл еңбек еткен педагогика ғылымдарының докторы, профессор, педагог-ғалым Сарсенбаева Ботакоз Иватқызының 75 жылдығына орай дөңгелек үстел өткізілді.

Ботакоз Иватқызы арамызда болғанда биыл 75 жасқа толар еді. Дөңгелек үстел барысында ғалым туралы естеліктер айтылып, оның университетке сіңірген еңбегі атап өтілді. Бүкіл саналы ғұмырын шәкірт тәрбиесіне, білім және ғылым саласына арнаған ғалым туралы естеліктер көп шертілді. Оқу орнында оқытушы, кафедра меңгерушісі қызметтерін атқарып, 90-нан астам кітап пен ғылыми еңбектің авторы екені кафедра қорынан жинақталған суреттерден бейнеролик түрінде ұсынылды. Бұл кездесуге ғалымның сіңілісі Светлана Иватқызы, ардагер-ұстаздар, әріптес жолдастары мен кафедра оқытушылары және шәкірттері қатысты. Бір сағаттан астам уақытқа ұласқан кездесуде ғалым ұстаздың өнегелі өмір жолынан сыр шертіліп, жастарға үлгі боларлық

адамгершілік қасиеттері аталды. Ботакоз Иватқызының ғылымға, білімге деген құштарлығы, интеллектуалдық деңгейі, ұйымдастырушылық қабілеті оны өзгелерден ерекшелеп тұрғандығы айтылды.

Кездесуде Ботакоз Иватқызының соңғы шығарған оқу құралдары, ғалымның жеке кітапханасынан алынған еңбектері ұсынылған көрме ұйымдастырылды.

Сарсенбаева Ботакоз Иватқызы - елімізге, сонымен бірге шет елдерге белгілі педагог-ғалым, үздік педагог, ұлағатты ұстаз. Ол отандық ғылым мен білім жүйесінде педагогика ғылымының дамуына зор үлес қосқан ғалым.

Мектепке дейінгі және бастауышта білім беру кафедрасының ұжымы

ДОРОГА В КОСМОС

5 апреля в стенах университета состоялась открытая онлайн - и офлайн лекция «Дорога в космос. Стартовая площадка – космодром Байконур». Лектором выступила кандидат физико-математических наук, профессор Кузьмичева Александра Егоровна.

На лекции Александра Егоровна рассказала историю развития космонавтики в СССР, в состав которого входила Казахская ССР, историю нашего космодрома Байконур. По словам Е.А. Кузьмичевой, Казахстан сыграл одну из ключевых ролей в этой истории. Также упомянуты космические исследования, которые проводились в Казахстане во все последующие десятилетия.

Роль организатора мероприятия исполнила Венера

Мухтарова. Лекция проводилась в двух форматах. Накануне известной даты 12 апреля, слушателям было интересно и полезно узнать больше о странах, которые развивали космическую науку, о важной и героической работе космонавтов мира. В ходе мероприятия участники задавали интересующие их вопросы и получали на них исчерпывающие ответы.

Аяулым АШИМЖАНОВА

МЕДИАСАУАТТЫЛЫҚ — ЗАМАН ТАЛАБЫ

Сәуір айының 18-жұлдызында Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің студент жастары “Қазақстанның медиа желісі/Media Network Kazakhstan” бірлестігінің атқарушы директоры Бақтыгүл Бурбаевамен кездесті.

Жиын барысында Б.Бурабаева студенттерге «Қазақстан Медиа желі» қоғамдық қоры қолға алған «Меняем вредные медиапривычки /50 советов по медиаграмотности» / Зиянды медиа әдеттерден арылайық/ медиасауатқа арналған 50 кеңес атты жоба жайында толық мағлұмат берді.

- Біз медиасауатқа қатысты онлайн және офлайн тренингтер, медиасауатты мектепте оқытудың методикасы жөнінде мектеп мұғалімдеріне арналған тренингтер өткізуді жоспарлап отырмыз. Жоба барысында «Медиа және ақпараттық сауат» мектеп пәні бойынша барлық облыс, қала және ауыл мұғалімдеріне арналған онлайн және офлайн тренингтер де жоспарланып отыр.

Облыс орталықтары мен республикалық маңызы бар қалаларда ересектер арасында 20 куиз өткізілмек,-деп атап өтті.

Кешті «Рухани жаңғыру» институтының директоры Қыдыршаев Абат Сатыбайұлы мен университетіміздің баспасөз хатшысы, «Өркен» газетінің бас редакторы Дюсенова Айзада Кадировна қорытындылап, келген қонағымызға өз ризашылықтарын білдіріп, алғысын айтты.

Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, әнші әрі ұстаз Толқын Забирова Ақжайыққа ат басын бұрды. Батыс жұртына шығармашылық кешін өткізуге келген өнер иесі 90 жылдық тарихы бар білім ордасы Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетіне келіп, студенттермен сыр-сұхбат жүргізді. Осы жерде Толқын Забирова Махамбет ұрпақтарымен кездесіп, кішігірім мастер класс өткізді. Оған Мәдениет және өнер факультетінің ұстаздар қауымы мен студенттері, Құрманғазы атындағы саз колледжінің студенттері қатысты.

Өнер иесімен кездесу

Кездесу еркін форматта өтті. Сөз алған қазақ сахна өнерінің жарық жұлдызы жастарға өнер мектебімен қатар, өмір мектебінен білген, түйгендерімен бөлісті. Өнер жолындағы қызықты оқиғаларын, жетістіктерін, ғибратты да, өнегелі ғұмырынан жастарға естеліктер айтып берді. Айтуынша, еңбекқор әрі өзіне жоғары талап қоятын шәкірттерді жоғары бағалайды екен. Қазір жастар жеңіл-желпі әнмен көп жүре беретін көрінеді. Сол себепті болашақта әннің сөзі анық, мәні бар, философиялық мағынасы мен беретін тәлім-тәрбиесі мол әндер жазылса деген тілегін жеткізді.

Жүздесу барысында Мәдениет және өнер факультетінің деканы Кажимова Қарылғаш Рахимовна әншіге университет ректоры Н.Серғалиевтің Алғыс хаты мен естелік сыйлықтарды табыс етті. Жастармен жүздесіп, бос уақыт таба білген жұлдызға алғысын жеткізді. Кеш естелік суретке түсумен аяқталды.

Ғылым күніне орай М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің Ғылыми жұмыс және халықаралық байланыстар жөніндегі проректоры Қажымұрат Ахмеденов бір топ жас ғалымдармен бірге сұхбат берді.

«КҮНШУАҚТА» қонақта

Қазіргі мемлекет тарапынан жасалып отырған қолдаулар мен гранттық жобалар, ғалымдардың еңбекақысы, университеттегі инвестициялық жобалар, ғылыми ізденістер, жастардың қызығушылығы туралы баяндап қайтты.

Еңбегімен ел есінде

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті, Батыс Қазақстан облыстық тарихи-өлкетану музейі, Мәншүк Мәметова мемориалдық музейінің ұйымдастыруымен тарихшы ғалым, ардагер майдангер, өлкетанушы ұстаз Павел Романович Букаткиннің туғанына 100 жыл толуына орай «Майдангер өлкетанушы» тақырыбында дөңгелек үстел өтті. Оған Астана, Алматы, Ақтөбе қалаларынан тарихшы ғалымдар, ҚР Қарулы Күштерінің әскери-техникалық мектебінің Орал филиалының курсанттары, П.Р.Букаткиннің шәкірттері, жоғары оқу орны оқытушылары, ғылыми қызметкерлер, докторанттар мен студенттер, БҚО тарихи-өлкетану музейі қызметкерлері, ЖОББМ тарихшы мұғалімдері және БАҚ өкілдері қатысты.

Дөңгелек үстелдің басты мақсаты - Батыс Қазақстан облысындағы Ұлы Отан соғысы жылдарының тарихын, тыл еңбеккерлерінің жанкешті еңбегі мен майдангерлер туралы ұзақ жылдар бойы ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізген зерттеуші, Орал қаласының Құрметті азаматы, тарихшы ғалым, ардагер майдангер, қоғам қайраткері, шәкірттерге тәлім-тәрбие берген ұлағатты ұстаз – Павел Романович Букаткиннің туғанына 100 жыл толуына орай ғалымды еске алып, оның ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерімен бөлісу, ғалымның Батыс Қазақстан облысы тарихының зерттелуіне қосқан үлесін саралау, ғылыми ортаға, көпшілік қауымға таныстыру, насихаттау және қоғамның ұлттық тарихтың ақтаңдақ беттерін зерттеуге қызығушылығын арттыру.

Жиынды тарих ғылымдарының докторы, профессор Сдыков Мұрат Наурызғалиұлы тізгіндеді. Университетіміздің Тәрбие жұмысы және әлеуметтік мәселелер жөніндегі проректоры, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент Дәрішева Түймеш Малбағарқызы алғы сөз сөйлеп, естеліктермен бөлісті. Одан әрі «Аңыз адам» - «Человек – легенда» тақырыбында бейнебаян көрсетілді.

Кейін М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің профессоры, тарих ғылымдарының докторы Нұрғалиева Ағила Мұстахимқызы «Основные принципы научной и педагогической деятельности П.Р.Букаткина», М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің доценті, тарих ғылымдарының кандидаты Қожабергенова Хаида Ыхсанқызы «Историческая

концепция в трудах профессора П.Р.Букаткина», ҚР Президенті атындағы Ұлттық Қорғаныс университетінің аға оқытушысы, PhD философия докторы, подполковник Алдабергенова Амангүл Мұстафақызы «Батыс Қазақстан – Сталинград майданының жақын тылы», қоғам қайраткері, «Ерен еңбегі үшін» медалінің иегері, тарихи деректі фильмдердің авторы, продюссер, кәсіпкер Жәкібаев Мұрат Орынбайұлы «Жеңіс тарихы-История Победы», М.Өтемісов атындағы БҚУ Құқықтық пәндер кафедрасының доценті, заң ғылымдарының кандидаты, ҰҚК полковнигі Серғалиев Мақсат Хабиболлаұлы «Ұстазы туралы естеліктер», РФ География қоғамының мүшесі, РФ Өлкетанушылар одағының мүшесі, «Үздік өлкетанушы» төсбелгісінің иегері, өлкетанушы Құрымбаев Айболат

Шамұратұлы «П.Р.Букаткин – тарихшы, өлкетанушы», Музей саласының үздігі, мәдениет қайраткері Бектенова Светлана Саржанқызы «Воспоминание о П.Р.Букаткине», БҚО тарихи-өлкетану музейінің бөлімі М.Мәметова мемориалдық музейінің экскурсоводы, БҚУ-дың 2-курс магистранты Ғалиева Аяла Талғатқызы «Майдангер П.Р.Букаткиннің ерліктері хақында айтар болсақ...» тақырыбында өз баяндамаларын жасады. Сондай-ақ, шарада университетіміздегі Ғылыми кітапхананың ұйымдастыруымен «Ардагер профессор П.Р.Букаткиннің еңбектерінен» құралған көрме жасақталды.

Дөңгелек үстел соңында қатысушылар сөз алып, өзара пікір алмасты.

Азиза СУЙНШКАЛИЕВА

Иван Гапич – человек чести и долга

20 апреля состоялась читательская конференция, посвященная 100-летию со дня рождения Ветерана Великой Отечественной войны Ивана Степановича Гапича.

Конференция преследовала такие цели, как актуализация изучения важнейших обстоятельств жизни и профессиональной деятельности И.С. Гапича для сохранения исторической памяти и недопущения искажения правды о войне, привитие обучающимся любовь к Родине, приобщению их к нравственным ценностям – патриотизму, гражданственности, исторической памяти, долгу, а также формированию основы национального самосознания.

Роль модератора конференции исполнила магистр бизнеса и управления, преподаватель кафедры М.С.Усенко. Конференция была открыта проректором по воспитательной работе, к.п.н., доцентом Т.М. Даришевой.

На конференции журналистом, Членом Союза журналистов Казахстана, а также самим автором Г.Самойловой была представлена книга «Иван Гапич – человек чести и долга». В обсуждении книги приняли участие студенты групп ЮР-12, ЮР-14: Кудабая Дарина, Утемисов Тимур, Кайзер Эдуард, Нариманова Айлана, Семенов Роман и Бауэржан Айнэлла. Каждый студент делился впечатлениями о прочтенной книге, пересказывая моменты, нашедшие отклик в их сердцах.

Конференция сопровождалась творческим исполнением музыкальной композиции. В исполнении Раух Валерии стихотворение Константина Симонова «Жди меня». Прозвучала песня «Катюша» в исполнении группы студентов, а также песня «Чтоб не было войны» в исполнении Н.Таужановой. Чтецом А.Толеген было исполнено стихотворение, посвященное 95-летию юбилею И.С.Гапича. Оваций удостоились студенты

группы ЮР-12, которыми был исполнен вальс под песню военных лет.

Приветственные слова были предоставлены почетному гражданину города Уральск, соратнику И.С.Гапича Кужековой Розе Лукьяновне и ветерану органов прокуратуры, почетному прокурору и юристу РК, ученику И.С.Гапича, а также преподавателю кафедры правовых дисциплин Ищанову Галимжану Султановичу. Выступающие, восхищенно вспоминали давние годы, когда их наставник в лице Ивана Степановича обучал их, помогал им и поддерживал. Г.С.Ищановым была подарена флешка с оригинальной записью песен фронтовиков. В завершение конференции заключающее слово было предоставлено Ветерану ВОВ, единственному участнику парада Победы на Красной площади И.С.Гапичу. Гостям были вручены памятные подарки.

Аялым АШИМЖАНОВА

Наша кафедра является одной из старейших не только в университете, но и в Казахстане. Кафедра географии организована в 1938 году выпускником Иркутского университета Е. Г. Москалёвым. Ему тогда было 34 года. В этом году кафедре исполняется 85 лет, она старше меня всего на 10 лет.

Время коротечно... Вот уже больше полвека у меня постоянная связь с родной кафедрой. Как у нас говорят «Елінде көрің болса — жазулы тұрған хатың» (старик в доме — готовое письмо), поэтому я решила рассказать об истории нашей кафедры. Кафедра географии разделилась в 1940 — 1941 годах на кафедру геологии, которой заведовал Стрельников Николай Зиновьевич и на кафедру географии, которой заведовал Г. Е. Москалёв.

В 1941 — 1947 гг. кафедры объединились в кафедру географии, ею заведовал Н. З. Стрельников, а после с 1950 года Г. Е. Москалёв. Затем снова было разделение на кафедры физической географии, где с 1950 по 1955 год заведующими были Ревневых Николай Евгеньевич и Фремд Макс Викторович, а кафедрой географии СССР и зарубежных стран в 1950 — 1955 годах заведовал Г. В. Москалёв. В 1955 — 1963 годах кафедры объединились, с 1955 по 1961 год заведовал М. В. Фремд, с 1961 по 1968 год Г. Е. Москалёв.

В 1968 году опять произошло разделение кафедры физической географии, заведующим с 1968 по 1970 год был Воропинов Владимир Григорьевич, а с 1970 по 1981 год Ли Константин Алексеевич. Далее в 1981 — 1987 годах заведующей кафедрой экономической географии была Парфёнова Анна Яковлевна, а с 1968 по 1977 год был Г.Е. Москалёв. С 1977 — 1981 годы кафедрой экономической географии заведовал Чернышов Дмитрий Михайлович, с 1981 — 1987 годы кафедрой экономической географии заведовал Галимов Амангельды Галимович. В 1987 году кафедры снова объединились, и до 1991 года заведовал

был семь человек на одно место. В русскую группу набрали 50 человек на одно место, сколько человек было, я не помню. Правда в том, что пять лет три группы постоянно учились вместе. Наша альма-матер теперь ЗКУ имени М.Утемисова в 2022 году отмечал своё 90-летие. Всё же, как быстро летит время. В 1966 году я, абитуриентка из далёкой сельской школы поступила в наш институт в надежде, что выбрала правильную профессию. Из-за большой любви к географии, я хотела поступить на специальность «географ», но судьба сложилась так, что была только специальность «географ-биолог» в моём институте. Несмотря на это, я безумно благодарна судьбе, что обстоятельства подтолкнули меня на такой выбор! В годы нашей учёбы (1966 — 1971гг.) как было описано ранее, были объединения и разделения кафедры. Мы это знали, но это на наш учебный процесс никак не повлияло. Когда мы поступили на кафедру географии, заведующим был Москалёв Георгий Ефремович.

Для нашего выпуска (75 человек) на кафедре географии был один единственный заведующий, любимчик всего потока Москалёв Георгии Ефремович. Лично я с благодарностью, и с огромной теплотой в душе вспоминаю, как он оценил мои достижения в учёбе. Об этом я писала в своей книге воспоминаний «Қол ұстасқан ғұмыр және қасқағым сәт» (издательство «Фолиант» Нур — Султан,

нашей кафедре действовала общественная научная организация — Западное-Казахстанское географическое общество (ЗКГО), которое было основано в ноябре 1946 года как отдел Всесоюзного географического общества (ВГО). После распада СССР филиалы и отделы ВГО у нас в Казахстане прекратили существование. В 1994 году на основе отдела Западно-Казахстанского географического общества ВГО возродили ЗКГО. ЗКГО занимался изучением географических проблем Западно-Казахстанской области. С момента основания Председателем Отдела был избран В. В. Иванов, который бессменно руководил им до 1985 года. До 2018 года председателем общества был кандидат географических наук, доцент Амеличенко Валентин Иванович. Республиканское общественное объединение «Казахстанское национальное географическое общества» (КНГО) было учреждено в октябре 2013 года, спустя девятнадцать лет после основания ЗКГО. В настоящее время открыто 10 представительств в регионах, туда же входил ЗКГО. Как я уже говорила, мы с энтузиазмом впервые в независимом Казахстане возродили ЗКГО. Меня огорчило, что в 2018 году общество само распустилось. Я очень надеюсь, что общество вновь будет существовать.

А те, кто хотел стать только географом, получили такую возможность лишь в 2003 году. Тогда впервые набрали абитуриентов на специальность «географ-преподаватель географии». В 2004 — 2005 учебном году начали подготовку кадров через бакалавриат и магистратуру. Мы в свое время все это прошли с незабываемыми и уникальными, насыщенными и яркими событиями за пять лет. Всё течёт, всё меняется, но изучение матушки-природы, где протекает жизнь человека во всех её проявлениях — вечное.

Отрадно, что на сегодняшний день кафедру географии возглавляет Галимов Мирас Амангельдиевич, кандидат географических наук, доцент, сын Амангельды Галимовича. В один из учебных годов, мне самой тоже довелось

КАФЕДРЕ ГЕОГРАФИИ – 85 лет

А. Г. Галимов. Очередное разделение происходит в 1991 г. Кафедра экономической географии остаётся А. Г. Галимову, а кафедрой физической географии возглавляет Бактыгулов Амангельды Бактыгулович.

В 1997 году кафедры снова объединились, заведующим

стал А.Г. Галимов. Так Амангельды Галимович с 1981 года до конца своей жизни (2002 г.) возглавлял кафедру географии. Я очень горжусь тем, что он мой сокурсник. Единственный студент, с нашего потока получивший красный диплом. Потом защитил кандидатскую диссертацию, стал профессором ЗКГУ. Вошёл в сборник «Почётные люди казахской земли». К сожалению, его с нами нет уже много лет.

Прошу прощения, если я слишком загрузила с разделением и объединением своей кафедры, но это и есть настоящий пройденный путь нашей кафедры, пережившей четыре разделения и столько же объединений. В те годы эти разделения и объединения чем мотивировались, я не стала вникать, но могу сказать, что в 90 - х годах это было связано с распадом СССР и экономическим положением в стране. Мы с Вами также были свидетелями объединения нескольких институтов и их разделения. С 1997 года экономическая и физическая география — это единая кафедра. Все-таки ограничение экономической и физической географии нецелесообразно.

География — это единое целое! Она представляет собой редкую, может быть единственную отрасль фундаментальной науки, которая изучает динамический комплекс естественно-исторических, социально-экономических, политических, национально-этнических, инженерно-технических и экологических составляющих. Как говорил великий географ Н. Н. Баранский: «География изучает от геологии до идеологии». География способна синтезировать эти подходы в рамках целостного учения об оптимальной организации пространств. Наконец—то справедливость восстановлена единством и целостностью географических наук. Прошлое и настоящее срослись.

Хотела бы рассказать о том, как моя судьба срослась с нашей кафедрой. Я поступила учиться на естественно-географический факультет Уральского Педагогического Института им. А. С. Пушкина в 1966 году. Конкурс на мою специальность география — биология в казахскую группу

В годы работы на кафедре (1991 – 2009) я изучала её историю. Прежде всего, отмечу, что высшее географическое образование не имеет давних традиции. Только в 1871 г. на Международном Географическом Конгрессе в Антверпене (Бельгия) начали говорить о необходимости создания в университетах специальных кафедр географии. К концу XIX века в ряде университетов мира были созданы такие кафедры.

2019 г. стр. 34-35). Такие, как он навсегда остаются в памяти благодарных студентов. Мы вспоминаем не только научные заслуги своего учителя, но и его человеческие качества: интеллигентность, скромность и открытость. Студенты кафедры объездили вместе с ним весь СССР от Калининграда до Владивостока. Во время этих поездок, он также включал в программу культурные мероприятия, как посещение музеев и театров.

Благодаря выбранной нашей специальности, мы в 1970-м году, после окончания четвёртого курса съездили на дальнюю комплексную практику, начиная с г. Саратова далее через города Волгоград, Ростов на Дону, Адлер. Мы поплыли по реке Волга и Дон на комфортабельном трёхэтажном теплоходе «Баргузин». Проехали все Кавказские горы вдоль и поперёк. Были в городах Тбилиси, Рустави, Орджоникидзе, Беслане, Сухуми. Особое впечатление оставила автобусная поездка по Военной Грузинской дороге. Как говорил Ибн Батута: «Путешествия лишают тебя дара речи, а потом превращают тебя в лучшего рассказчика». Отрадно, что дальние комплексные практики у географов и сейчас продолжаются, но маршруты другие. Кроме того, сейчас обучаясь в нашем университете, можешь дальше продолжать обучение за рубежом. Нам это даже не снилось. Сейчас благодаря своим детям и внукам, я много путешествую по свету. Была почти в тридцати зарубежных странах. Леонардо да Винчи сказал: «Познание стран мира — украшение и пища человеческих умов», так оно и есть. Я не была везде, но это в моём списке. Иногда один день, проведённый в других местах, даёт больше, чем несколько лет жизни дома. Как говорил Ханс Кристиан Андерсен: «Путешествовать — значить жить». Пока живу. Все это благодаря любимой ГЕОГРАФИИ.

Хотелось бы добавить к истории кафедры, что при

временно исполнять обязанность заведующей кафедрой. На этой фотографии, на одном из праздничных мероприятии, все четыре заведующих кафедрой естественно-географического факультета соревнуются в своей эрудиции.

Со мной рядом Отаубаева Алма Уахитовна — кафедра ботаники, Булатова Ханжан Беймухановна — кафедра зоологии, Череватова Нина Константиновна — кафедра химии. Я рада, что кроме меня, пенсионерки, остальные все в строю, и ныне продолжают обучать высококвалифицированных специалистов естественных наук. Коллеги, Ваши глубокие знания и многолетний опыт всегда востребованы. Будьте всегда здоровыми!

Хотелось бы также упомянуть некоторых успешных выпускников кафедры, которые являются нашей гордостью. О них знали не только в Казахстане, но знал весь Советский Союз. Например, научное открытие Г. З. Хасаншиной вошло в список «Великих географических открытий XX века». Наша выпускница Г. М. Жаналиева, доктор географических наук, возглавляла много лет в главном вузе страны КазНУ кафедру географии. В настоящее время в Астане, в Евразийском Национальном университете имени Л.Н. Гумилёва кафедру географии возглавляет наша выпускница Н. Е. Рамазанова доктор географических наук, ассоциированный профессор.

Настоящего не бывает без прошлого, будущего без настоящего. С чувством гордости за свою кафедру я рассказала мне известную её историю. Мы живём в исторические времена, жизнь и деятельность кафедры географии сегодняшнего дня расскажут ныне работающие члены кафедры. Желаю настоящим и будущим сотрудникам знаменитой кафедры географии таких же ярких воспоминаний и прошу сохранить лучшие традиции кафедры. А также, хочу пожелать процветания и новых свершений! Пусть будет больше талантливых, гениальных, эрудированных, творческих студентов и магистрантов международного признания! Также всем выпускникам школ советую выбрать профессию «ГЕОГРАФ», не пожалейте, так как перед Вами будет открыт весь мир! Встретимся на Вековом юбилее кафедры...

С.С.КУЛМАЛИЕВА,
пенсионер, член КНГО. г.Астана

ПЕДАГОГИКА факультеті

Махамбет – өр рухты ақын

Әрбір халықтың қадір тұтар, өткенінде елеулі орыны қалған ақындары мен жыраулары бар екені анық. Ақындығы мен батырлығын қатар алып, елі үшін аянбай күрескен батыр бабаларымыз қашанда болған. XX ғасырда шығармашылықпен қатар ерлікті қатар алып жүрген Бауыржан Момышұлы ағамыз болса, XIX ғасырда батыр да ақын бабамыз-Махамбет. Ол - сонау патша үкіметі жылдарындағы елім, жерім деп аянбай күрескен өршіл ақын.

Патша үкіметінің отарлығындағы жылдар қазақ елі үшін өте қиын, зарлы кезеңдердің бірі болды. Халық бірнеше ғасыр бойы бодан ел болып, ашаршылық, Ұлы апат жылдарын басынан кешті. Осындай кезеңдерде халықтың қиыншылықтарын, мұң-мұқтажықтарын жырлаған ақындардың бір тобы М.Мөңкеұлы, Ш.Қанайұлы, Д.Бабатайұлы бастаған «Зар-Заман» ақындары болса, бір тобы Махамбет бастаған өр рухты ақындар тобы болды. Осы кезеңдегі ақындардың басты идеясы-халыққа демеу болып, азаттыққа шақыру еді. Махамбет өз кезеңінде нағыз психолог ақын болды десек қателеспейміз. Себебі, оның шығармаларының астында халыққа деген үлкен психологиялық қолдау мен халықты тәуелсіздікке ұмытылдыру жатқан болатын. Батыр ақынымыз шығармалары арқылы халықты жігерлендіріп, өзі де елдің азаттығы үшін аянбай, қасық қаны тамғанша күресе білді. Махамбеттің батырлығын сөз еткенде Исатай батырды айтпасқа болмас.

«Мен, мен едім, мен едім,
Мен нарында жүргенде,
Еңіреп жүрген ер едім.
Исатайдың барында,
Екі тарлан бөрі едім», - деп ақынның өзі жырлағандай, тәуелсіздік үшін күресуде екі батырымыздың алар орындары ерекше. Қиын-қыстау кезеңде бір-біріне демеу бола біліп, ел басына күн туғанда халықты біріктіре түсті. Бірақ, патша үкіметі ешкімге аяушылық танытпады. Сенімді серігінен айырылып, жаумен жалғыз күресу жігерлі ақын Махамбетке оңайға соқпады. Ақынның сағынышы мен шарасыздығы «Қызғыш құс» өлеңіндегі «Исатайдан айырылып,
Жалғыздықпен болдым дос», - деген өлең жолдарында анық білінеді.

Қазақтан батыр да, дана да, данышпан да, ақын да, жыршы, күйші де, әнші де, ғалым да шыққаны сөзсіз. Әрқайсысының алатын орны да ерекше. Барлығы да елім, жерім деп күресіп, қызмет еткен тұлғалар. Солардың ішінде елі үшін қызмет еткен тұлғалардың бірі - Жайықтың баласы Махамбет. Оның өмір жолы да, өлім жолы да халқына арналды. Ол санаулы, аз ғана өмір сүрсе де сол өмірін отаршылдық пен хандыққа қарсы көтеріліспен өткізді. Оған халқынан артық ештеңе болмады. Оны қазақтың үлкені мен кішісі де біледі десек те болады. Өмірін халқына қиған тұлғаны қалай білмеске?

Махамбет батыстың Жасқұсынан шыққан өр рухты, ер мінезді батыр, әрі ақын. Оның өмір жолы хандыққа қарсы күреспен өтті. Жәңгір мен Баймағамбеттің ха-

Сол кезеңде Махамбеттей ақынның болғаны, қазақ халқының жолының болғаны дер едім. Қазақ халқының ой-санасының символы-Абай болса, ерік-жігері мен батырлығының символы-Махамбет дер едім. Сол кездегі Бөкей Ордадағы Жәңгір ханға батылдықпен барып халықтың мұң-мұқтажын жеткізу, өз наразылығын білдіру кез келген адамның қолынан келмейтін батыл дүние. Азаттықты, тәуелсіздікті еліміз қашан да аңсап келді. Сол тәуелсіз ел болуға деген қадамды Махамбет пен Исатай аталарымыз біршама жақындатып берді. Бүгінгі күні біздің еліміз-тәуелсіз мемлекет. Бұл тәуелсіздікке қол жеткізу оңайға соқпады. Қаншама кескілескен қанды шайқастар мен майдандар болды. Батыр ата-бабаларымыздың арқасында бүгінгі күні тәуелсіз мемлекет болып отырмыз. Қаншама қиындықпен, қаншама ерлікпен келген тәуелсіздікті сақтап қалу және де Махамбеттей батыр бабаларымыздың ерліктерін мәңгі есімізде сақтау – біздің міндетіміз. Ер есімі – мәңгі ел есінде.

Мәлдір ДАРИБАЕВА,
СП-11 тобының студенті

ашына жеткізді. Халыққа сол әділетсіздікке үндеу жасап олардың рухын, күш-жігерін оятты. Олардың қандай аяусыздық пен қатігездіктің құрбандары болып жатқандығына көзін ашты. «Ереуіл атқа ер салмай» сияқты т.б. шығармалары намыс, күш пен жігердің нәтижесінен туындаған шығармалар. Оның шығармалары монолог, батырлық жыр секілді жаңаша әдебиет шығармаларының бастауы болды. Өзінің өлең жолдарында «Ханнан

ДАЛАНЫҢ ДАУЫЛПАЗ ЖЫРШЫСЫ

лыққа қарсы езгісіне шыдай алмай Махамбет пен Исатай көтерілісіне себеп болды. Махамбет Жәңгірмен күресемін деп жүріп, оның езгісі мен қудалауына тап болды. Соның кесірінен екі жыл түрмеге де отырып шықты. Хан Жәңгірдің өзіне қосылуға шақырған пікірімен де келіспей алдына биік мақсат, үкілеген мүдделі үмітті қойды. Бұның өзі ол үшін елінің қандай дәрежеде екенінің айқын көрсеткіші. Махамбет өзінің күрес жолында Исатаймен серік болды. Сенімді серігі Исатайға арнап «Қызғыш құс», «Исатай менің серігім» шығармаларын жазды. Өлеңдері арқылы олардың жақын достар һәм серігі болғандығын білуге болады. Қарапайым халықтан, шаруалардан қол жинап көтеріліс жасады. Әрине, олардың көтерілісі жеңіліске ұшырай берді. Бірақ халықтың оларға деген үміті олардың жеңіске деген сенімін оятты. Олар ақтық демі қалғанша ел үмітін ақтаумен болды.

Махамбет жаугершілікте жүрсе де қолына найзамен қатар, қалам да ұстады. Шалкиіз, Үмбетей, Қазтуғандардың жолын жалғап отырды. Көтеріліспен жүріп өзінің ішкі толғаныстарын өлеңмен жеткізді. Өлеңі арқылы хандықты сынға алып, ондағы әділетсіздікті

не туғаны, қарадан не туғаны еліңе пайдаң тимесе» деп елінің көзін ашып, көтеріліске атсалысуға шақырып отырды. Ол туралы даналық ойлар да, пікірлер де жоқ емес. Т.Боранбайұлының Махамбетке арнаған шығармасында «Қазақ жырының ой-санасы - Абай, ар – намысы - Махамбет» деген. Әбіш Кекілбаев та «ғасырда, тіпті әлемде сирек кездесетін құбылыс» деп Махамбет туралы пікірін білдірді.

Махамбет - тарих, Махамбет - батырлықтың бейнесі. Тарихқа салған дара жолы бүгінгі күніміздің жетістігі. Бүгінгі күніміз үшін де Махамбеттей тұлғалар керек. Себебі, қазіргі алмағайып заманымыздың өзі ғана емес, адамдары да өзгеруде. Бүгінгі таңда ол сияқты жандар жоқ демеім, бірақ аз екені анық. Нағыз ер боламын, адам боламын дегендерге Махамбетпен жақынырақ таныс болғанын қалар едім. Сондай болуға ұмтылса екен. Соған ұқсайтын артында ізбасарлары болса Махамбет ешқашан өлмес еді. Менің білетінім - Махамбет өлмейтін, өшпейтін тұлға.

Назерке ЕСЕНГЕЛДІ,
ПИП-11 тобының студенті

Егемен елдіктің өшпес рухы

«Қазақтың ой санасы – Абай,
Ар намысы – Махамбет»

Т.Боранбаев

Тәуелсіздіктің ақ таңы үшін беріспей, шекіспей, қазақ үшін отқа да суға да түскен өр рухты, батыр данқты, дауылпаз ақын Махамбет Өтемісұлы есімі қазақ халқының жүрегінен ойып тұрып орын тапқан. М.Өтемісұлы есімін тек тарихпен байланыстырып қана қоюға болмайды, өйткені ол 19 ғасырда қазақ әдебиетінің төрінде қырандай биік самғаған. Оның жырлары жастарға тура жол салып жауға қамықпай қарсы тұрып, намысты қолдан жібермеу керектігін саралайды.

Жырларының оқырманға берер тәрбиелік мәні зор. Ол өз жырларында батырлықты, қайсарлықты ғана жырлап қойған жоқ, сонымен қатар достыққа деген адал кіршіксіз таза сезімді де жырлады. Осыдан Махамбеттің лирик ақын екенін байқауға болады. Ол өз заманында болған келеңсіз оқиғаларды, көкейкесті мәселелерді ашына жырлап, қағаз бетіне түсіріп келешек ұрпаққа өз заманын көрсетуге тырысқан. Зерттеуші зерделеушілердің арқасында бабамыздың бізге жеткен көне мұрасына қанық болып отырмыз. Махамбет бабамыз өзінің арманда кеткен асыл мұратын, арман мақсатын қара өлеңдері арқылы бізге жеткізе алды ма?

Иә, арманда кеткен тәуелсіздікте өмір сүру бізге бұйырғанымен, оны көру дауылпаз ақынға бұйырматты. Десе де оның өлеңдері сан ғасырлық тарихтан бізге жеткен тәуелсіз елдің ұраны болып отыр. Егер өр Махамбеттей намысты, қайсар батыр ақынымыз болмаса осы күннің атқанын бізге де көру бұйырмас еді.

Махамбеттің жырлары батылдықты, қайсарлықты, даналықты жырлайды. Тарихтан сыр шертетін болсақ, Махамбеттің қол бастаған көсем болғаны барлығымызға мәлім. Ол 19 ғасырда өз күнін әрең көріп, егін егіп жүрген қарапайым халықтың ханның қыспағына, езуіне түскенін көріп ашынады да, ашынғанын қағаз бетіне түсіреді және хандарға шындықты бүкпей жайып салады. Махамбеттің басқа ақындардан да ерекшелігі осында. Басқа ақындар ханның жасаған бүлігін айтса қымтырылып, қорқып айтқан. Ал Махамбет хан-сұлтандардың үйінің төрінде отырып-ақ жаншыған. Ол хан Жәңгірге:

Хан емессің қасқырсың,
Қас албасты басқырсың
Дұшпаның сені басқа ұрсын.
Хан емессің ылансың
Қара шұбар жылансың, - деп беттен алған. Халқына жаны ашымайтан хандарға:

Тақта отырған хандарыңнан не пайда?, - деп халықты рухтандырып, ханға қарсы сөз сөйлеген. Махамбет ақынның жырларының негізгі идеясының бірі осы қара халықты азат ету болғанын жырларының өршілдігінен байқауға болады.

Ол өзінің өмірлік досы Исатай бастаған қолдың алдына шығып, намысты оятатын, жігерді қайратын сөз сөйлеп, өзінің ашынғанын білдіреді. Оны лирик ақын өзінің «Мұнар күн», «Ереуіл атқа ер салмай» атты өлеңдерінде жазып қалдырып кеткен. Жоғарыда атап кеткендей, Махамбет - лирик ақын. Ол өзінің лирикалық өлеңдерін өзінің өмірлік досы, ақылшысы, кеңесшісі, қолбасшысы Исатайға арнаған. Исатайды піріндей көріп, оған өзінің жарты поэзиясын арнаған. Исатаймен жолдан табысса да айырымдамай туған бауырға айналып кеткен еді. Исатайдың қазасы оған ауыр тиіп, ақ парақ пен көк сияны тағы жанына жалау еткен. «Қызғыш құс» өлеңінде өз жанының дертін тиек ете кетіп:

Ау, Қызғыш құс, Қызғыш құс,
Қанатың қатты мойының бос.
Исатайдан айырылып

Жалғыздықпен болдым дос..., - деп қайғысын бөліскен. Ақынның жанына дауа бола білген ақ парақ пен көк сия және қара өлең екенін байқаймыз. Ақын басына түскен қиыншылықты, ауыртпашылықты қағаз бетіне түсіріп жарасын жеңілдеткен.

Махамбет өлеңдері қазіргі жастардың өр рухына, ар-намысын көкке жетелейтін өмірлік ұстанымдарына айналды. Махамбет жылтыр қылыш пен қаламның ұшын ұштастыра білген, бір ғасырда бір туатын өршіл ақын. Махамбет – ешкіммен салыстыруға келмейтін бейнесі бөлек жанашыр ұлтжанды ақын.

Сөзімді қорытындылай келе Махамбеттей өр ақынды үлгі тұтып, Махамбеттей намысты ұрпақ болайық.

Гүлсезім СЕРІКБАЕВА,
ПИМНО-31 тобының студенті

БЕТ РЕДАКТОРЫ: Серікбаева Гүлсезім

ФИЛОЛОГИЯ факультеті

ЖЕТІМ ҚАЛЫП ЖЕҢІЛМЕДІ

Қайсарлығы қара басқа емес, қараша халыққа қалқан болатын шын батырлар саусақпен санарлық. Бүгін сіз бен біз таныс болатын тұлға – Нарын құмының Алмажаны. Біреу біліп, біреу білмес. Мектеп оқулығына бертінде ғана есімі қара қаріппен терілген ақын қыздың бізге жеткен жалғыз мұрасы – «Жетім қыз» поэмасы. Ол – 14 жасында халқына әйгілі болған қазақтың тұңғыш дастан жазушы қызы. Сара, Тәбия, Рысжан секілді айтыскер ақындардан бөлек бағытта, соны дүние жасады. Егер сол дәуірдегі әдеби бағыттың басы, негізін қалаушы Махамбет десек, Алмажан – сол бағытқа тек үн қосушы ғана емес, үлес те қосушы ақын.

«Жетім қыздың» бас кейіпкері – ақынның өзі. Әкесінің Исатай-Махамбет көтерілісінде қаза табуы жас қыздың қаламын ұштаған-ды. Батыры атқа мініп, найза ұстап жатса, елдегі жігіттері қостамаса айып емес пе? Міне, осы сапқа Алмажанның әкесі Азамат та қосылады. Жалмаңдаған жазалаушылар көтерілісті аяусыз жаншиды. Азамат та оққа ұшып, өрлігін қызына дарытып кете барады. 14-ке жеткен жетім қыз 7 жасар інісімен тар жол, тайғақ кешудің небірінен өтеді. Нарындағы тоғыз би екі жетімнің малын өздері бөліп алмақшы болады. Тоқалдық деген тұсауға салмақшы қара ниеттері де бар-ды. Өзі ақын, өзі қайсар Алмажан билердің жауыздығына наразылық білдіреді. «Өзі – шынашақтай, сөзі – келсаптай» деген ата-баба сөзі Алмажан сықылды жандарға арналғаны хақ. «Жетім қыз» арқылы Исатай-Махамбет көтерілісінің бейнесін, сұр дәуірдің суық жағдайын жырлады. Ақынның шыр-пыр боп, қол созып қалағаны – таразы басының тең болуы. Ол жөнінде бұрынғы Бөкей ордасының қазақтары арасында әр алуан аңыздар да жетерлік. «Өлең дарыған», «түсінде

Ерпалуан әулие аян беріп, толға депті, ертеңіне-ақ сөйлеп қоя беріпті»... Өкініштісі сол, ақынның тұлпар текті өлеңдерінің жетпеуі, тіпті қайтыс болған уақыты белгісіз.

Туған жердің қызы едім,
Қадірім бастан кетпеген.
Тепкісін көріп көуірдің,
Атқа қондым сертпенен, - деп жырлаған қазақтың Алмашы бақбақ гүлінің жеміс берер кезіндегі желмен тарауы секілді өлеңімен халыққа әділдік таратты. Жетім қалып жеңілмеген, керісінше жеңген ақын қызға әдебиетте ғана емес, халық жүрегінде де орын бар.

Дәметкен САҒЫНБАЕВА

ЖАЗУЫҢЫЗ СІЗДЕН СЫР ШЕРТЕДІ

Білесіз бе, сөйлеген сөзіңіз ғана емес, жазып жүрген жазуыңыз да сізден хабар береді екен. Бұл туралы тіпті іргесі үш ғасыр бұрын қаланған графология деп аталатын ғылым да бар. Біз жазып жатқан әріптерімізге аса мән бермей, не жазып жатқанымызға көңіл аударар болсақ, жазуымыз бізді «сатып кетеді».

Мәселен, қатты басып жазу белсенді адамдарға, ал жазу парақты жай жалап өткені сезімтал, байсалды жандарға тән. Жазудың сәл солға қисаюуы – өзінікін өзгелерінен бірінші орынға қоятын, дербес тұлғаның белгісі. Төзімді, қарым-қатынасқа ашық болғанымен, кейде жалғыз болуды қалайтын адам оңға сәл қисайта жазатын көрінеді. Егер жазу тік болса, адамның «жеті рет өлшеп, бір рет кесетінін», бірбеткейлігін аңғартады.

Жазуы үлкен адамдар – ашық, өз ортасының сүт бетіндегі қаймағы. Кішірек етіп жазу – ұстамды, жылы сөйлемесең інінен шыға қоймайтындарға тиесілі. Ондай адамдарға шаруаңызды қос қолдап тапсыра аласыз.

Әріптерді дөңгелек пішіндес жазса, мейірімді дегені

де, бұрышпен жазса – қара басының қамын ойлаушы екен. Осы сияқты тағы ақ параққа құлдыратпай я «тауға көтермей» жазуына, әріптерінің арақашықтығына, қолтаңбасына да қарап адам мінезінің сұлбасын көруге болады екен. Алайда графологтар бұл белгілердің бәрін жинақтап қана адамға сараптама жасайды. Ол үшін адам асықпай, бірқалыпты күйде 3-4 сөйлем жазса болғаны. Тіпті бұл мамандар батыс елдерінде сұранысқа ие. Жұмыс беруші алдына келіп тұрған адамның сол мамандыққа сәйкес келу, келмеуін графологтар арқылы тексеретін көрінеді. «Кейде бөлімге айтып, поштаны өзім шолып шығамын. «О.Бөкеев» деген қолы бар семіздеу конвертті бөлек алып, ішіндегісін оқып шықтым. Қолы қисықтау, қияңқылау көрінді. Жазуын айтамын. Адамның жазуында да мінез бар. Жазуына қарап сөзіне, сөйлеміне қарап, бұл хаттың авторын көз алдыма келтірмек болдым» деп Шерхан Мұртаза жазғандай, жазуымызға мән берейік. Ендеше, жазуыңыз да, өміріңіз де әдемі болсын!

Дәметкен САҒЫНБАЕВА

Бақыт

Бақыттың да болмайды баяны ұдай(ы),
Бақытты аңсап өтеміз баяғыдай.

Бас айналса бақыттан неткен ғажап!
Бақытсызға бақ арман жеткенде азап.

Бақытты өмір болмайды дейді адамдар,
Бақыт деген - бір-ақ сәт, кейде амалдар.

Бақыт (бәлкім) - бір өзің, ғұмыр кешкен,
Жалғыздығың, жаныңның мұңында өскен.

Бақыт түрлі, басқаша, өзгеде өзге,
Болғың келсе бақытты - сез де, көзде!

...Бақытқа айтам, негізі бәрі құмар,
Бақыттың сәні кім ал?..

Әдемі КУНКАКОВА,
Фил-43 тобының студенті

Шеше

Шеше саған сезімнің тәжін берген,
Дидарыңнан мейірім жазын көргем,
Ұл-қызыңның бақыты байқалады,
Бетіңдегі теп-терең әжімдерден.

Арылмасын мәңгіге бақтан басың,
Жанарыңда жамандық жатталмасын,
Мендік сүрген ғұмырды айқындайды,
Орамалға жасырған ақ тал шашың.

Көз жасың сарқылды ма жылай-жылай?
Ұйқыңды ұрлатуға құмар күн-ай,
Бақилық болып кеткен қайран әкем,
Аспаннан сәлем айтар дұғай-дұғай.

Өзіңсіз түнек туған, мүрде ғалам,
Күңіреніп тұрардай күнде далам,
Сен көрген қиындықты көрмеді ғой,
Өздерін мықты санап жүрген адам.

Жаманатқа қимадың қарғанды бір
Құлағыңа құйылып арман дүбір,
Ұл-қызыңды аяққа тұрғыздың ғой,
Немереңе арналсын қалған ғұмыр.

Аманбек САНАТҰЛЫ,
Филология факультетінің 2-курс студенті

Елімнің Тәуелсіздігін жырлаймын!

Армандады ата-бабам тәуелсіздік ақ таңын,
Тілеп келді, бір Алладан елін аман сақтауын.
Мақсат етті ана сүтін, ел үмітін ақтауын,
Аманат қып ұрпағына отанын еш сатпауын.

Тәуелсіздік-тарихымның сырысың,
Тәуелсіздік-таусылмайтын жырымсың.
Тәуелсіздік-қазағымның бағына,
Көктегі Алланың берген нұрысың.

Тәуелсіздік болмаса ұғар ма едік Абайды,
Оқыр ма едік өлеңін сусындатқан талайды.
Бүкіл әлем таң қалып Қазақстан халқына,
Ұлы Абайдың ұрпағы данышпан деп қарайды.

Батыр елдің ұрпағымыз бұлқынған,
Айналайын қазақ деген ұлтымнан.
Жұдырықтай жүрегімді тулатып,
Еміреніп елім деген жыр туған.

Айзерек ЕГІЗОВА,
Филология факультетінің 1-курс студенті

Өмір

Өмірдің мәні-жарқын іс,
Арпалыс кейде тартылыс
Біттім деп құлап жылама,
Қайта тұрудың өзі-талпыныс.

Семсерін тағдыр сермейді,
Бақыт деген оңай келмейді.
Жаратқан саған ешқашан
Көтере алмайтын жүк бермейді.

Айсана ЖАНДАРБЕКҚЫЗЫ,
Филология факультетінің 2-курс студенті

Хамза Есенжановқа арнау

Ақжайықта өрнектелген жырлары,
Жыр жазумен атырады ақ таңды.
Ақжайықта мәңгі ізін қалдырған,
«Ақжайық» трилогиясының ақтаны.

Мәңгі есте қалардай еңбегің бар,
Өмірде жақсы - жаман көргенің бар.
Тағдырдың қуанышын кейде көріп,
Кей- кезде көңіл түсіп күйгенің бар.

Сынаққа шыдайды ғой әрбір адам,
Сабыр қылған жеңеді бәрін алдан.
Сіз де қиындықтар болған шығар,
Бұны жеңген сіз де бір ғажап адам.

Шығармаңыз сізді әлі ұмыттырмас,
Еңбегінен білімділер биік тұрмас.
Ілім іздеп аңсаған адамсыз ғой,
Бұл өмірде ешкім де біліп тумас.

Дана СОЦИАЛОВА,
Филология факультетінің 2-курс студенті

БЕТ РЕДАКТОРЫ: Ақторғын Жасқайратқызы

12 сәуір - Ғылым қызметкерлерінің күні. Осыған орай М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінде «Университет ғылымының жетістіктері мен келешегі» атты салтанатты жиын өтті. Шараға БҚО әкімі Төреғалиев Нариман Төреғалиұлы арнайы қатысып, «М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің ғылыми әлеуеті» көрмесімен танысты. Көрмеде жоғары оқу орны мақтан тұтатын жобалары мен университет ғалымдарының маңызды еңбектері ұсынылды. Облыс әкімі профессор-оқытушылар құрамын төл мерекелерімен құттықтап, өңірдегі тарихы терең жоғары оқу орнының бүгінгі көрсеткіштері туралы баяндады. Нариман Төреғалиұлы үздік ғалымдарды Құрмет грамоталары және Алғыс хаттармен марапаттады.

Сонымен қатар, салтанатты жиында ғалым-ұстаздарға Ғылыми жұмыс және халықаралық байланыстар жөніндегі проректор К.М.Ахмеденов, академиялық мәселелер жөніндегі проректор Г.С.Кайсағалиева, М.Өтемісов атындағы БҚУ бастауыш кәсіподақ ұйымының төрағасы М.К.Сүлейменов – БҚО және Орал қаласы әкімінің Құрмет грамоталарын, ректордың алғыс хаттарын білім және ғылым қызметкерлері кәсіподағының Құрмет

грамоталарын табыстады. Іс-шара университеттің шығармашылық ұжымының мерекелік концертімен аяқталды.

Айта кетейік, шежірелі тарихы бар білім ордасы 78 бакалавриат, 44 магистратура бойынша жоғары білімді мамандарды даярлайды. Осы кезге дейін университет қабырғасында 100 мыңнан аса маман шықты. Бүгінгі таңда университетте 6 мыңнан аса студент сапалы білім алуда.

ПӘНДІК ОЛИМПИАДА ЖЕҢІМПАЗДАРЫ АНЫҚТАЛДЫ

13-14 сәуірде М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті «Биология және экология» кафедрасының ұйымдастыруымен В013 – білім беру бағдарламаларының тобы бойынша Қазақстан Республикасының жоғары оқу орындарының студенттері арасындағы XV Республикалық студенттік пәндік олимпиадасы өтті. Оған еліміздің жоғары оқу орындарынан келген 15 команда қатысты.

Олимпиаданың мақсаты - болашақ мамандарды одан әрі ғылыми қызметке тарту және еліміздің ғылыми әлеуетін кеңейту үшін олардың құзыреттіліктерінің қалыптасу және даму деңгейін анықтау.

Жас дарындар 2 күн бойы білім бәсекесінде сынға түсті. Олимпиада практикалық және теориялық тапсырмалар мен конкурстық сипаттағы сұрақтардан тұратын биологияның негізгі бөлімдері бойынша құрастырылған тапсырмалар негізінде өткізілді. Тапсырмалар жалпы құрылымға, логикаға және проблемаға бағытталған.

Жүзден жүйрік шыққан студенттер қорытынды жиында марапатталып, Алғыс хат пен сыйлықтар табыс етілді. Атап айтатын болсақ, командалық сында бас жүлдені Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті иеленсе, жеке лей сында бас жүлде Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университетінен келген Миралы Жанна Бақтиярқызына бұйырды.

Салтанатты жиын концерттік бағдарламамен өз жалғасын тапты.

Азиза СУЙНШКАЛИЕВА

Ғылым гауһар – бағасы жоқ

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінде Махамбет Өтемісовтың 220 жылдығына арналған магистранттар мен студенттердің 80-ші ғылыми-практикалық конференциясы өтті. Конференцияның мақсаты - ғылым мен білімнің өртүрлі салаларында туындайтын теориялық және эмпирикалық мәселелер төңірегінде пікірталас құру және педагогикалық, гуманитарлық және жаратылыстану ғылымдарына маманданған жас зерттеушілер арасында ғылыми коммуникацияларды енгізу.

Іс-шараны М. Өтемісов атындағы БҚУ жас ғалымдар кеңесінің мүшелері ұйымдастырды, ал оның бағдарламалық комитетіне ғылым және білім саласындағы танымал мамандар кірді.

Конференция аясында сегіз секция жұмыс істеді. Конференция қорытындысы бойынша материалдар жинағын шығару жоспарлануда.

Ғылым ғұмыр ғазиз жан

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінде ғылыми кітапхана және филология факультетінің ұйымдастыруымен Ғылыми қызметкерлер күніне орай Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университетінің профессоры, филология ғылымдарының докторы, профессор Сабыр Мұрат Бөкенбайұлымен кездесу шарасы өтті.

Ғылыми тағылымдық шарада ғалымның соңғы шыққан «Көне қыпшақ тілі мен қазақ тілінің фоно – морфо – семантикалық сабақтастығы», «Қыпшақтану» атты жаңа кітаптарының таныстырылымы болды. Ғалымның

еңбектері туралы Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университетінің Түркітану кафедрасының профессоры, филология ғылымдарының докторы Ескеева Мағрипа кеңінен талдап, қазіргі түркология ғылымындағы тың зерттеулер ретінде атап өтті.

Сондай-ақ, ғалымның әріптестері ф.ғ.к., доцент Мүтиев Зейнолла Жақсылықұлы, п.ғ.д., профессор Қыдыршаев Абат Сатыбайұлы сөз алып, әріптестік бағытта лебіздерін білдірді. Шара соңында ғалым өзінің жаңадан шыққан ғылыми еңбектерін университеттің ғылыми кітапханасына сыйлады.

Профессор Әлия Мұханбетжанованың ғылыми мектебінің мұрасын дәріптеу, ғалымның ғылыми тағылымдамасын тарату, педагогика ғылымының өзекті мәселелері мен даму перспективалары талқыланды.

Халықаралық ғылыми семинар жұмысына Польша, Ресей елдерінен ғалымдар, Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің профессор-оқытушылар құрамы, ғалымның ғылыми мектебінің шәкірттері мен магистранттары қатысты.

Ғылыми семинарды г.ғ.к., қауымдастырылған профессор, М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің ғылыми жұмыс және халықаралық байланыстар жөніндегі проректоры Қ.М.Ахмеденов және г.ғ.к., қауымдастырылған профессор, Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің әлеуметтік мәселелер және жастар саясаты жөніндегі проректоры Л.Е.Койшыгулова алғы сөздермен ашты.

Жиында профессор Әлия Мұханбетжанова туралы естеліктер жайында Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің ғалымдары п.ғ.д., академик А.С.Иманғалиев, п.ғ.д., профессор, Б.Т.Барсай сөз сөйледі.

Семинар барысында баяндамалар жасалып, педагогика ғылымының өзекті мәселелері мен даму перспективалары талқыланып, пікір алмасу болды. Баяндамалар мен талқылаулар барысында ғалым, профессор Әлия Мұханбетжанованың педагогикалық идеялары мен ғылыми мектепті қалыптастыру тәжірибесінің бүгінгі заманауи педагогикамен сабақтастығының жүзеге асырылуымен семинар қатысушылары танысты.

Халықаралық ғылыми семинар соңында пікір алмасу мен талқылаулар жүргізілді. Нәтижесінде ғалым-методолог, профессор Әлия Мұханбетжанованың ғылыми

13 сәуір күні М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің Педагогика факультетінде «Педагогика және психология» білім беру бағдарламасының ұйымдастыруымен «Ғалым-методолог, профессор Әлия Мұханбетжанованың ғылыми мектебінің мұрасы және педагогика ғылымының даму перспективалары» тақырыбында халықаралық ғылыми семинар өтті.

ТАҒЫЛЫМЫ МОЛ СЕМИНАР

мектебінің мұрасын тарату, білім алушыларға оқыту мақсатында ұрпақтар сабақтастығын жетілдіру, ғалымның ғылыми мұраларындағы өзекті мәселелерді ғылыми

зерттеулерге енгізу және дамыту жұмыстарын одан әрі жетілдіру мақсат етілді.

*Педагогика және психология
білім беру бағдарламасының ұжымы*

ДАУЫЛПАЗ АҚЫН - ЕЛ МАҚТАНЫ

Сәуір айының 11-ші жұлдызы күні педагогика факультетінің шәкіртақы иегерлерінің ұйымдастыруымен университет студенттерінің арасында «Махамбеттану» атты ғылыми байқау өтті. Байқаудың негізгі мақсаты - қазақ халқының атақты ақыны, күйші-композитор, Қазақ хандығының соңғы жырауы деп саналған Махамбет Өтемісұлының туғанына 220 жыл толуына орай студенттерге тереңірек мәліметтер бере отырып, факультет студенттері арасындағы достық қарым-қатынасты нығайту.

Байқауды педагогика факультетінің деканы Ергалиева Гульжан Алғазиевна ашып, қатысушы студенттерге сәттілік тіледі.

Байқау 3 кезеңнен тұрды. Алғашқысы - «Махамбет-өр рухты ақын» атты тақырыпта эссе жазу кезеңі. Эссе жазу байқауының басты міндеті: қатысушы студенттердің ешқандай электронды құралдардың көмегінен, өз сөздерімен жазып шығуы. Эссе жазу кезеңіне әр факультеттің 1-курс студенттерінен барлығы 12

қатысушы қатысты. Олар: филология факультетінен Зұлқарнаева Салтанат Серикбайқызы, Гайса Жасмин Асылбекқызы. Педагогика факультетінен: Дарибаева Мөлдір Қалдыбекқызы, Назерке Лесбайқызы, мәдениет және өнер факультетінен Бақтығали Зада Серікбайқызы, Шохтыева Қарақат Тыныштыбайқызы, физика-математика факультетінен Мендешқызы Нұрбақыт, Халиматова Альбина Курманбекқызы, жаратылыстану-география факультетінен Акберлиева Амина Галимовна,

Құрманғазы Махаббат Нұржанқызы, тарих, экономика және құқық факультетінен Хасан Диана Серікқалиқызы, Урманова Сымбат Болатбековна. Қатысушылар эссені таңертеңгі уақытта жазып, белгіленген уақытта әділқазы мүшелеріне тапсырды.

Байқау қорытындысы бойынша I орынға ие болған Гайса Жасмин Асылбекқызы (филология факультеті), II орын Акберлиева Амина Галимовна «жаратылыстану-география факультеті», III орын Халиматова Альбина Құрманбекқызы (физика-математика факультеті).

Келесі кезең «Махамбетке арнау» өлең жазу байқауы болды. Бұл кезеңнің шарты бойынша әр қатысушы Махамбет Өтемісұлына арнап авторлық өлеңдерін шығарады. Өлеңнің мазмұны, ұйқасы, тақырыпты ашу барысындағы қолданылған сөздік қоры бағаланады. Бұл байқауға әр факультеттен 2-курс студенттері қатысып, бақ сынады.

«Махамбетке арнау» байқауы бойынша I орын Жолдас Нұрман Ақансеріұлы (филология факультеті), II орын Қуандық Жанәділ Ерманұлы (филология факультеті), III орын Кеңес Ертай Мерекеұлы (филология факультеті).

Соңғы кезең - «Дауылпаз ақын - ел мақтаны» атты байқау. Осы кезеңде әр қатысушы қазақтың қаламы жүйрік ақыны Махамбет Өтемісұлының өмірі мен шығармашылығын, жалпы өмірбаянын презентация түрінде таныстырды. Байқауға қатысушының өзіндік ізденісі, сөйлеу мәдениеті, қолданылған материалдың тақырыпқа сай болуына қарай ең үздік презентация анықталды. Бұл байқауға 3-курс студенттері қатысты.

Нәтижесінде I орын иегері Бердіғалиев Әділет Тауфиқұлы (тарих, экономика және құқық факультеті), II орын иегерлері Қайруллаев Нұртілек, Саматова Шұғыла (филология факультеті), III орын иегерлері Көшкінбаева Әмина, Қоскелді Дильназ Асқарқызы (педагогика факультеті).

Барлық қатысушыларға Алғыс хаттар мен дипломдар табыс етілді.

ТАРИХ, ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ ҚҰҚЫҚ факультеті

Сәуір айының 18-і күні тарих, экономика және құқық факультетінде Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының жетекші маманы Тынкишев Ерланмен кездесу өтті.

Берері мол дәріс

Жиында Е.Тынкишев Қазақстандық зейнетақы жүйесінің қалыптасу және даму тарихы, азаматтарға арналған зейнетақы жүйесін құрудың халықаралық тәжірибесі, зейнетақы жүйесінің негізгі түрлері, міндетті жинақтаушы жүйенің құрамдас бөліктері мен схемасы туралы айтып, студенттердің сұрақтарына жауап берді.

19 сәуір күні тарих, экономика және құқық факультетінде есеп және қаржы кафедрасының аға оқытушысы Алтыбаева Шынар Мендигалиевнаның ұйымдастыруымен «Экономика және менеджмент», «Мемлекеттік жергілікті басқару», «Есеп және аудит», «Халықаралық қатынастар» мамандығының 1-2 курс студенттеріне «Қаржылық жекпе-жек» атты интеллектуалды ойын өткізілді.

Қаржылық жекпе-жек

Интеллектуалдық ойынның негізгі мақсаты - студенттердің қаржылық алаяқтық түрлері және қаржылық қауіпсіздік ережелері туралы негізгі түсініктерін қалыптастыру, қаржылық сауаттылығын арттыру, өзінің қаржысына өзі ғана иелік ететін сенімділік беру, түрлі алаяқтарға ұрынып қалу тәуекелін азайту.

Ойын 7 раундтан тұрды: несие тарихы, күдікті оқиға, рас/жалған, викторина, кроссворд, қаржылық ұйымдар, несиелік тарих.

Ойын өте қызықты және жоғары деңгейде өтті. Студенттер белсене қатысып, өз білімдерін керсете білді.

ВРЕМЯ ВИКТОРИНЫ

6 апреля на факультете истории, экономики и права, на кафедре правовых дисциплин прошла викторина «Основы Юриспруденции», участниками которой была группа Юр-12 под руководством А.К.Нуржановой.

Викторина проходила в 3 этапа: знакомство, викторина по статьям Конституции и пройденным темам, дебаты. Цель этой викторины – научить студентов работать в командах, развивать навыки мышления через устное выступление и участие в дебатах и проявлять настойчивость в действии.

21 апреля на базе Казахского национального университета им. аль-Фараби в онлайн-формате проводилась ежегодная XV республиканская предметная олимпиада по образовательной программе «Регионоведение». Тема олимпиады «Казахстан и Центральная Азия: вопросы устойчивого развития». На республиканской предметной олимпиаде приняли участие две команды (на казахском и английском языках) Западно-Казахстанского университета им.М.Утемисова из числа студентов обучающихся по ОП «Регионоведение» и «Международные отношения».

УСЕРДНЫЙ ДОСТИГНЕТ ЦЕЛИ

В состав жюри республиканской предметной олимпиады вошли: декан факультета мировой политики Казахстанско-Немецкого университета г. Алматы, доктор PhD по специальности Международные отношения Шкапак О.Н., доктор PhD КазНУ им. К.И.Сатпаева Сарыбаев М.С., профессор кафедры международных отношений и мировой экономики КазНУ им. Аль-Фараби Мовкебаева Г.А., д.и.н, профессор КазНУ им. аль-Фараби Ауган М.А., заведующий кафедрой международных отношений и мировой экономики КазНУ им. аль-Фараби, к.и.н., доцент Чукубаев Е.С., доктор PhD Деловарова Л.Ф., к.и.н., доцент Идрышева Ж.К.

Решением жюри было принято решение о присуждении одного диплома первой степени, двух дипломов второй степени и трех дипломов третьей степени, вне зависимости от языка участия.

По итогам республиканской олимпиады обе команды ЗКУ им. М.Утемисова заняли призовое 2-е место. В состав команды на казахском языке вошли: Ұзақбай Әсем Нұрбулатқызы (Рег-21), Ищанова Снежана Нигметуллақызы (МО-21), Балтабек Аружан Батырбекқызы (Рег-11). Руководитель команды Мырзабаева Бакытгул Мырзахметовна. В состав команды на английском языке вошли: Минуллина Райхан Ришатовна (Рег-21), Тілекбаева Жансая Тілепбергенқызы (МО-12), Өтепқали Бекзат Абуғалиұлы (МО-11). Руководитель команды Есеева Гульнара Набиевна.

Председатель и члены жюри особо отметили креативность обеих команд из ЗКУ им. М. Утемисова в выполнении поставленных задач и компетентный подход в раскрытии темы научных проектов. Они также выразили глубокую благодарность руководству университета и коллективу кафедры.

Алтынай ЖУРАСОВА,
кандидат исторических наук, доцент

Мамылдық шара өтті

3 сәуір күні Құқықтану білім беру бағдарламасының 3-курс студенттеріне оқытушы Т.И.Казиевтің жетекшілігімен Ішкі істер департаментінде практикалық сабақ өткізілді.

Сабақ барысында жедел басқару орталығының қызметі таныстырылды. Студенттер жедел басқару орталық қызметкерлерінің қызметтерін жетік қарап білді. БҚО бойынша камера бағыттары және де жұмыс режимдері бойынша лекция өткізіліп, толық ақпарат түсіндірілді.

Хазіреттер шаһары

Берлі ауданының солтүстік шығысында, Елек өзенінің жағасында орналасқан Жаңаталап елді мекені үлкен хазіреттердің ауылы болған. “Хазірет” деп әдетте дін ілімін терең білген, елге елеулі азаматтарды, имамдар мен ғалымдарды атаған. Жаңаталап ауылында жеті атасы бірдей атақты хазірет тұрған. Бұл мекен кезінде «Хазіреттер шаһары», «Хазірет шарт», «Хазірет Шаһараб» деп те аталған. Ел аузындағы “Қазекеш шәрі” деп аталып кеткен - осы жер. Негізі халық «Қазекеш шәрі» деп Макарим хазіретті атаған. Жаңаталапта сол хазіреттер салған кітапхана, мешіт, медресе, жатақхана болған. Бұл ғимараттар кірпіштермен қорған болып қоршалған. 1930 жылдары революциядан кейін жергілікті тұрғындар мешіт, медресе, жатақхананы бұзып, құрылыс материалдары ретінде пайдалануға үйлеріне алып кеткен. 1935 жылы «Жаңаталап» колхозы (кейін Қарасу ауылдық кеңесі) болып құрылады.

Алтынай БУЛЕШЕВА,
Ист-13 тобының студенті

БЕТ РЕДАКТОРЫ: Төлеу Аяулым

ФИЗИКА-МАТЕМАТИКА факультеті

Ағылшын тіліндегі ашық сабақ

6 сәуір күні физика-математика факультетінің «ЖОО мен мектепте физика, математика және информатиканы оқытудың теориясы мен практикасының өзекті мәселелері» атты әдістемелік апталығы аясында «Multimedia technologies» тақырыбында ағылшын тілінде ашық сабақ өткізілді. Ашық сабаққа М.Өтемісов атындағы БҚУ әдістемелік жұмыс және білім беру технологиялар бөлімінің қызметкері Ш.Б.Абишева, кафедра меңгерушісі А.А.Хамзина және информатика кафедрасының оқытушылары қатысты.

Мультимедия — мәтіннің, кескіндердің, дыбыстың, бейненің, графиканың, анимацияның және ақпараттың кез келген түрін көрсетуге, өңдеуге, сақтауға, беруге, өндіруге және цифрлық түрде ұсынуға болатын кез келген басқа ортаның компьютерлік әдістері.

Сабаққа филиология факультетінің 2-курс ИЯ-21 топ студенттері қатынасты, оқытушысы — Б.С.Насырова «Power Point» программасында өз жұмысын демонстрациялап тақырыпты түсіндіріп өтті. Содан соң

студенттер «Бауырсақ» ертегісін кейіпкерлер суретін қолданып өз компьютерлерінде практикалық жұмыс жасады. Тақырыпты тереңірек түсіну бағытында қосымша «Google» платформасының сервистік қызметінің бірі Google формада тест орындады, тест нәтижесін студент өз аккаунттарында көре алды. Сабақ соңында оқытушы берілген практикалық жұмысты тексеріп бағалады.

Денсаулық – зор байлық

Ақпараттық жүйелер, 6B06103 Есептеуіш техникасы және бағдарламалық қамтамасыз ету БББ-ның 3-курс студенттеріне «Денсаулық – зор байлық» тақырыбында дәріс оқылды. Дәрістің мақсаты - аурудың алдын алу. Қазіргі өршіп тұрған жұқпалы аурулардан (қызылша, туберкулез және т.б.) сақ болу.

«Қай жерің ауырса — жаның сол жерде». Денсаулыққа көп фактор әсер ететіні белгілі: тұқымқуалаушылық, қор-

Физика-математика факультетінің информатика кафедрасында ИР-11, И-11 топтары мен топ жетекшісі Г.А.Дошеваның ұйымдастыруымен «Үздік информатик топ» атты интеллектуалды сайысы өткізілді.

Үздік информатик топ

«Білім — теңіз, түбі де, шегі де жоқ,- деп Жүсіп Баласағұни айтқандай, шынымен де барлық істің басшысы да осы шексіз білім болмақ. Ал осы білімнің дәрежесін ұғындыратын білімділер додасының басты мақсаты - студенттердің білімін тексеріп, білуге деген құлшыныстарын арттыру. Қазіргі жаһандану кезеңіндегі қоғамда бәсекелестіктің маңызын түсіндіріп, білім майданында бәсекеге қабілетті жастарды тәрбиелеп шығару. Студенттердің білімін жетілдіре отырып, өз бетімен жұмыс жасауға дағдыландыру. Әрбір студентті тиянақтылыққа, өзіне-өзі талап қоя білуге баулу болатын.

Шарамызға құрметті қонақ ретінде Информатика кафедрасының доценті А.Б.Медешова мен Информатика кафедрасының аға оқытушысы Ғ.Г.Мұхамбетова келген болатын. Келген қонақтарымыз сайсықа әділ баға беріп, әділқазылар алқасы болды.

Сайсықа И-11 топ студенттерінен құралған «Қыран» командасы және ИР-11 топ студенттерінен құралған «Тьюринг» командасы қатысты. Жалпы қатысушылар саны 10 студент болды және әрбір командадан 1 адам команда капитаны қызметін атқарды.

Сайыс 5 кезеңнен тұрды.

1 кезең: “Бәйге”;

2 кезең: “Тіл-өнер”;

3 кезең: “Кім жылдам”;

4 кезең: “Жеті жұмбақ”;

5 кезең: “Капитандар сайысы”.

Ойын кезеңдері өз мәресіне жеткен соң әділқазы алқалары сайысты қорытындылады. Бұл ойында И-11 топ студенттерінен құралған «Қыран» командасы жеңісті қанжығалаған болатын. Шара соңында Информатика кафедрасының доценті А.Б.Медешова студенттерге керемет ойын үшін мақтау айтып, оқуларына сәттілік тіледі.

Айсезім АДІЛХАНОВА,
ИР-11 тобының студенті

шаған ортаның ластануы, денсаулық сақтау органдарының деңгейі, бірақ ең алдымен белгілі бір адамның өмір сүру образы көбірек себепші болады. Дәріс барысында студенттерге флюорографияға уақытында түсіп өз денсаулықтарын қадағалау, үнемі тазалыққа, жеке басының гигиенасына жауапкершілікпен қарауға кеңес берілді.

Аяулым ЕГЕУБАЕВА,
Информатика кафедрасы

Жақында физика-математика факультетінің «ЖОО мен мектепте физика, математика және информатиканы оқытудың теориясы мен практикасының өзекті мәселелері» атты әдістемелік апталығы аясында информатика кафедрасының ғылыми-әдістемелік семинарының жоспарына сәйкес «Оқытудағы заманауи әдіс-тәсілдер» тақырыбы бойынша тренинг өткізілді. Семинарға Орал қаласы Назарбаев зияткерлік мектебінің информатика пәні мұғалімі Нагибова Г.С., Дарынды балаларға арналған № 8 облыстық мамандандырылған мектептің информатика пәні мұғалімі Полулях Е.В., №41 мектеп-лицейінің информатика пәні мұғалімі Сатканова Э.М. және БҚО әкімдігі білім басқармасының Бәйтерек ауданы білім беру бөлімінің «Макаров жалпы орта білім беретін мектебі» КММ информатика пәні мұғалімі Дюосенғалиева Б.С. қонақ ретінде шақырылды. Шараға физика-математика факультетінің деканы Абулкасова Д.Б., информатика кафедрасының оқытушылары және студенттер қатысты.

Семинар мақсаты болып «мектеп-ЖОО» сабақтастығы аясында оқушылар мен студенттерге қазіргі заман талабына сай білім беруде интерактивті заманауи әдіс-тәсілдерді қолдану тәжірибесімен бөлісу саналды. Осы мақсатта шақырылған қаламыздың беделді мектептерінің информатика пәнінің мұғалімдері қатысушылар алдында шеберлік сабақтары мен тренинг көрсетіп, өз тәжірибелерімен бөлісті.

Алдымен сөз алған Сатканова Э.М. қатысушыларға көмпит үлестіріп, қатысушылар ұялы телефондары арқылы оған жапсырылған QR кодты оқу арқылы жағымды көңіл-күй сыйлайтын смайликтерді оқыды. Сонан соң шеберлік сабақта Learning apps, Wordwall, Google Form қосымшаларда жасалған тестілік тапсырмаларды демонстрациялады. Сонымен қатар, сабақ өткізуде оқушылардың қызығушылығын туғызатын Тарсия әдісі, Фри әдісі, Попкорн әдістерін қолданып қатысушылар бірнеше тапсырмалар орындады. Шеберлік сабағы Padlet қосымшасында қатысушылардың кері байланыс беруімен қорытындыланды.

Полулях Е.В. семинарға қатысушыларға» 5Е-модель

урока в обучении информатике» тақырыбы бойынша тренинг өткізді. Тренинг ағылшын тілінде оқыту жағдайында заманауи информатика сабағын жоспарлау мәселелеріне арналды. Мұғалім IT және CLIL технологиясын қолдана отырып, оқыту тәжірибесімен және кейбір оқыту әдістерімен бөлісті. Информатика мұғалімінің алдында оқу міндеттері күрделене түсетінін атап өтті: тек пәндік дағдыларды ғана емес, сонымен қатар сөздік қор және шет тілін қолдану аясы кеңейтіледі. Ол информатика сабағын табысты жоспарлаудың 5Е моделі жайында айтып және сабақтың негізі болатын жұмыс формасын көрсетті. 5Е моделі конструктивизм теориясына негізделген және оқытудың дәстүрлі тәсілінен ерекшеленеді. Бұл теорияға сәйкес,

Оқытудағы заманауи әдіс-тәсілдер

оқушылар білімді тек тәжірибе арқылы қалыптастырады, өйткені білімді дайын түрде жеткізу мүмкін емес. 5Е моделін қолданып оқытудың мақсаты - білім алушыларға шынымен қажет білімді қалыптастыруға көмектесу. Сондықтан мұғалім осындай тапсырмаларды ұсынады және әр оқушының өлеуетін ашу, оларды ойлауға және мәселелерді сындарлы түрде шешуге үйрету, жаңа тәжірибе алу және оны өз бетінше сынап көру үшін сабаққа жағдай жасайды, осылайша жаңа білім алынады.

Тренингті жүргізуші 5Е моделінің Engage (Тарту), Explore (Зерттеу), Explain (Түсіндіру), Elaborate (Нақтылау), Evaluate (Бағалау) ағылшынша бес сөзден құралғандығын айта келіп, бұл модель бойынша сабақты жоспарлаудың әр кезеңіне жеке-жеке тоқталып, информатика пәні бойынша бұл кезеңдерге мысалдар келтірді. Практикалық тапсырмалар мысалында мұғалім информатиканы оқытуда 5Е моделі өте тиімді болуы мүмкін екенін көрсетті, өйткені бұл студенттерге алған теориялық білімдерін іс жүзінде қолдануға мүмкіндік береді. Келесі болып «Project-based learning (жобалау) әдісі» тақырыбы бойынша сөз алған

Нагибова Г.С. семинарға қатысушыларға оқушылардың белгілі бір проблеманы шешу арқылы жаңа білім мен дағдыларды игеруіне жағдай жасайтын проблемалық оқыту (PBL) жайында айтты. Қаламыздағы Назарбаев зияткерлік мектебіндегі әріптестерімен бірнеше жылғы жүргізілген іс-тәжірибені зерттеу нәтижесінде бірігіп құрастырылған «Оқу үдерісінде PBL-ді қолдану» тапсырмалар жинағындағы бірнеше мысалға тоқталып өтті.

Семинар соңында информатика кафедрасының оқытушысы Химеденова З.М. «Оқытудың заманауи әдіс-тәсілдері» тақырыбында тренинг өткізді. Тренинг барысында «Мьюнстерберг», «9 бриллиант», «Бір минут», «Қатені тап», «Даналық ағашы», «Тұлғаны танып біл!»,

Ғ.МУХАМБЕТОВА

Кафедраның ҒӘС-ның жетекшісі

БЕТ РЕДАКТОРЫ:

Утепбергенова Гүлжауар

МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ ӨНЕР факультеті

Ғылыммен өрілген өмір

Ғылымның адамзат тірлігінің барлық саласын дамытудың басты факторына айналғаны даусыз. Ғылым - біздің өміріміздің ажырамас бөлігі. Қоғамның дамуы ғылымның дамуымен тығыз байланысты. Қазіргі заман талабына сай өмір сүруде бұл саланың атқарар маңызы мен рөлі аса зор.

“Ғылым қызметкерлері” күніне орай Мәдениет және өнер факультетінде Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің профессоры, филология ғылымдарының кандидаты, доцент Мүтиев Зейнолла Жақсылықұлымен “Ғылыммен өрілген өмір” атты кездесу кеші өткізілді. Ғылым Зейнолла Жақсылықұлының ғылыми еңбектері туралы кітап көрмесін университетіміздің ғылыми кітапханасының ұжымы ұйымдастырды. Кездесу кешінде Зейнолла Жақсылықұлының ғылыми жобалары, ғылым туралы ой-пікірлері ортаға салынды. Кеш қонақтары филология факультетінің деканы Айдарбек Ахметұлы, педагогика ғылымдарының магистрі

Жангүлім Өтепбергенқызы ғалыммен бірге атқарған жобалары туралы сөз сөйледі.

Кездесу кешіне қазақ тілі мен әдебиеті бойынша 2-курс магистранттары,

оқытушылар, факультет студенттері қатысты. Тағылымды кездесу соңында Мәдениет және өнер факультетінің деканы Қ.Р.Кажимова сөз сөйлеп, кеш қонағына алғыс айтып, алғыс хатпен марапаттады.

Денсаулық - зор байлық

Адам өміріндегі ең басты байлық - денсаулық. Дені сау адамның алар асуы да, жетер жетістігі де көп болары сөзсіз. Сондықтан да әрқайсысымыз бастысы өзіміз үшін, мықты денсаулық үшін күнделікті спортпен шұғылданып, дұрыс тамақтанып, өзімізді індеттен сақтау үшін түрлі дәрумендерді ішуіміз қажет. Сонда ғана мықты тұлға ретінде еліміздің дамуына дені сау ұрпақ ретінде үлес қосатын боламыз.

Мәдениет және өнер факультетінде студенттер мен кураторлардың қатысуымен, өзекті мәселелердің біріне айналған туберкулез дертіне орай арнайы мамандармен кездесу өтті. Кездесу аса қауіпті инфекция мен туберкулездің санитарлық-эпидемиялық бақылауы департаментінің бас маманы Ахметқалиева Гибат Жалелқызының және №3 қалалық емхананың фтизиатр маманы Максимова Гүлшат Аронқызы сынды тәжірибелі мамандардың қатысуымен жүзеге асырылды.

Кездесу барысында мамандар ел ішіндегі ахуалмен студенттер мен оқытушыларымыздың таныстырып, өңірлік көрсеткіштердің нәтижесі, зиянды аурулардың өршу процесстері және қорғану іс-әрекеттері толықтай түсіндірді. Қойылған сұрақтарға өтімді жауаптар қайтарылды. Ең бастысы кез келген істі алдын ала тексеріспен зейін салып саралау керектігі жеткізілді.

Жаңа деңгей - жаңа сапа

Халықаралық дәрежеде статусы бар “COURSERA” курсы еліміздің білім ордаларындағы студенттерге оқуға мүмкіншілік артты. Білім шаңырағымыздың үздіктері атанған студенттер өз біліктіліктерін арттыру мақсатында таңдаулы курстарына тіркеліп, белгіленген апталық тапсырмаларын үздік орындап нәтижесінде сертификаттарға ие боды.

Мәдениет және өнер факультетінен ұсынылған студенттеріміз толықтай курсты аяқтап, білім жолында озық екендерін дәлелдей алды. Барша сертификат иелерін құттықтаймыз. Білім өркениеттеріңіз биік болғай!

ТАЛАНТТЫ ЖАСТАР ЖЕТІСТІГІ

Мәдениет және өнер факультетінің білікті студенттері мәдениеттің алаңына айналған Алматы қаласының төсінде Махамбет университетінің жеңіс туын тағы бір мәрте желбіретті.

Мәдениет пен өнерді ұштастырып жыл сайын дәстүрлі түрде ұйымдастырылатын пәндік олимпиада биылғы жылы Алматы қаласында Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінде “Жаңа Қазақстан- Жаңа серпіліс” атты бастамамен 15-ші мәрте жүзеге асырылды. Аталмыш додада студенттеріміз топ жарып, жеңіс тұғырынан көрінді. Махамбет жастарынан құрылған “Жұмыр Қылыш” командасы Республикалық пәндік олимпиада қорытындысы нәтижесінде жалпы командалық есепте жүлделі 2-орынды иемденді. Сонымен қатар, мәдени-тынығу жұмысы мамандығының 2-курс студенті Васихан Бекзат “Үздік ер адам бейнесі” аталымына ие болды. 2 күнге созылған олимпиада арқасында жаңа достар, бір ойлы орта, танымал тұлғалармен шеберлік сағаттары барлығы жаңа тыныс

ашқандай. Тақырыпқа сай жаңа серпілістің көрінісі осы болды. Әдемі естеліктер сыйлағаны үшін Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетіне рахмет айтамыз.

Бұл жеңіс тұғырлы Махамбет университетінің жеңісі деп білеміз. Айтқалиева Дина Набиуллақызы жетекшілік жасаған мәдени-тынығу жұмысы білім беру бағдарламасының 1-3-курс топ студенттері өн бойларында Махамбеттің қаны мен рухы бар екенін дәлелдеп, өз өнерлерін жалпақ жұртқа жоғары деңгейде жариялап, ұсына алды. Білімді де білікті студенттерімізді дайындап, оларға қолдау көрсеткені үшін университет оқытушыларына алғыс білдіреміз!

Тың ойлы, іске жұмыр өнерлі өрендерімізге шығармашылық биікті, өнер жолындағы таусылмас ой мен сарқылмас біліктілік тілейміз. Киелі сахнада көрсетер өнерлеріңіз көп болып, сахна тұғырынан ойып тұрып орын алғайсыздар. Алматы төрінде жеткен марапаттарыңыз бен жетістіктеріңіз құтты болсын!

“Мұрагер” мифалар

Театр-өмір айнасы. Өмір тармақтарынан сыр шертетін берері көп тағы бір туынды көрерменге жол тартты.

Мәдениет және өнер факультетінің “Мұрагер” студенттік театрының ұйымдастыруымен Хадиша Бөкеева атындағы облыстық қазақ драма театрының кіші залында “Тіл табысқандар” атты қойылым сахналанды. Комедия жанрында қойылған спектакльдің көрерменге айтары мен берері көп болды. Отбасы құндылықтары сөз етіліп, сонымен қатар қазақ тілі мәселесі көтерілген туындыда ата-ананың бала тәрбиелеуде жіберетін қателігі өз елінің тілін жіті үйретпей, өзге тілдерге басымдылық беруі көрерменге түсінікті жеткізілгендей. Қойылым барысында қазақ тілді жігітке ғашық болған қыз баласы өз тілінің қадір қасиетін түсінгендігі суреттеледі.

Ұлттық құндылықтарымызды дәріптеген қойылым режиссері “режиссура” мамандығының 5-курс студенті - Р. Н. Бақытжан, жетекшісі - ҚР еңбек сіңірген қайраткері, “Дарын” мемлекеттік жастар сыйлығының лауреаты, “Ерен еңбегі үшін” медалінің иегері Мәмбетова Әсел Иманғалиқызы.

ЖАРАТЫЛЫСТАНУ-ГЕОГРАФИЯ факультеті

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің жаратылыстану-география факультетінде «Жоғары оқу орнында білім алушылардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың басым бағыттары» атты апталық аясында б.ғ.к., доцент А.У.Утаубаева, а/ш.ғ.к., доцент Б.С.Альжанованың жетекшілігімен, 7M01509 - «Биология» Білім беру бағдарламасының магистранттарының көмегімен ұйымдастырған «Клеткалық биология пәнінде цифрлық технологияны пайдалану» атты шеберлік сағаты оздырылды.

Цифрлық технологиялар – болашаққа бастау

Аталмыш шараға М.Өтемісов атындағы БҚУ Әдістемелік жұмыс және білім беру технологиялары бөлімінің жетекшісі, б.ғ.к. Д.Т.Утеулиева, БҚО Әкімдігінің Білім басқармасының Орал қаласының білім беру бөлімі ММ-нің әдіскері, магистр С.Ж.Кажғалиева, Х.Досмухамедов атындағы Атырау мемлекеттік университетінің доценті, б.ғ.к. Ө.К.Бисенов, БҚУ ЖГФ деканы, магистр А.А.Тургумбаев, деканның оқу-ісі жөніндегі орынбасары, магистр М.М.Мукашева, деканның тәрбие-ісі жөніндегі орынбасары, магистр Удреева К.С., биология және экология кафедрасының меңгерушісі, Философия докторы, PhD Кожағалиева Р.Ж., ЖГФ профессор-оқытушы құрамы, магистранттар мен студенттер қатысты.

Шеберлік сағаттың мақсаты - жаңа технология элементтерін қолдана отырып, студенттердің клеткалық биология пәніне деген қызығушылықтарын арттыру; білімдерін тереңдетіп, цифрлық Қазақстан және роботехника бойынша сауаттылықтарын дамыту; биология сабақтарында және сабақтан тыс іс-шараларда оқытудың заманауи тәсілдерін қолдана отырып студенттердің білім алуға қызығушылығын ұштау, ой-өрісі мен таным белсенділіктерін жан-жақты жетілдіру.

«Клеткалық биология пәнінде цифрлық технологияны пайдалану» атты шеберлік сағаты жасушаның ашылу тарихын көрсететін көрініспен басталды. Шеберлік сағатында Биология-11, Биология-география-21, Биология ағылшын тілінде-3 топтарының студенттері арасында зияткерлік сайыс өткізілді.

ді. Сайыс бірнеше кезеңдерден тұрды. Әділ-қазылар алқасы тағайындалып, бағалау жүргізіліп отырды. Сайыс барысында «QR код», «Wordwall», «Виртуалды зертхана», «Joyteka», «Mentimeter», «Модельдеу», «Narakeet», «ZipGrade» әдістері мен платформалары қолданылып, тәжірибе алмасу жүрді. Студенттер сайысқа қатысып қана қоймай шығармашылық қабілеттіліктерін ұштап, таным көкжиектерін кеңейтті.

Сайыс нәтижесінде жүлделі I орынды БГ-21, II орынды Б-11, III орынды Б/ағылшын-3 топ студенттері иеленді. Шеберлік сағаты студенттердің padlet.

com сайтына берген рефлексиясымен аяқталды.

«Жоғары оқу орнында білім алушылардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың басым бағыттары» атты апталықтың білім алушылардың теориялық және практикалық бағыттағы зияткерлік пен шығармашылық қасиеттерін, заманауи білім құзыреттілігін шыңдаудағы қосқан үлесі зор болды. ЖГФ білікті де білімді ұстаздарынан дәріс алып жатқан студенттер мен магистранттар үшін осындай шығармашылық шаралар болашақта да өз жалғасын таба берсін деген тілек білдіреміз!

В завершающий день методической недели 14-го числа старшим преподавателем кафедры химии, к.х.н. Н.В. Акатьевым был проведен мастер класс «Интернет-ресурсы и программное обеспечение по химии».

МАСТЕР-КЛАСС ПО ХИМИИ

В ходе открытого занятия и мастер-класса при активном участии магистрантов 1-го курса ОП «7M01507 - Химия» гости мероприятия были ознакомлены с полезными интернет-платформами (MolView, Sci-Hub), программными продуктами для молекулярного дизайна, поиска (CCDC, PDB, COD) и работы с научно-технической информацией, менеджерами библиографии (Mendeley, Zotero, Endnote), в том числе с программами для молекулярного моделирования и

квантово-химических расчетов структуры и свойств веществ. Во время мастер-класса участники мероприятия практически ознакомились с возможностями таких программных продуктов, как ChemOffice, Chem3D, Hyperchem, Mercury, а также выполнили несколько практических заданий по изучению кето-енольной таутомерии, конформационных превращений дизамещенных этанов и предсказанию направления электрофильного замещения в моно- и дизамещении.

Тапқырлар додаға түсті

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің жаратылыстану-география факультетінде ұйымдастырылған «Жоғары оқу орнында білім алушылардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың басым бағыттары» тақырыбындағы әдістемелік апталық аясында «Химия» және «Химия-Биология» білім беру бағдарламаларының студенттеріне «Тапқырлар додасы» атты химиялық турнир өтті.

Химиялық турнирге 5 топ қатысты: «Сигма», «Меңделеев ұрпақтары», «Электрон», «Атом» және «Молекула» топтары. Сайыс 5 кезеңнен тұрды: Құпия бейне, полиглот, сәттілік ұяшығы, кім мықты, Венгр сөзжұмбағы.

Студенттер интеллектуалды ойынға белсене қатысып, жүлделі орындарға

ие болды. I орын – 6B01508 Химия – Биология БББ Хб-11 топ студенттері «Сигма» тобы, II орын – 6B05301 Химия БББ Хим-11 топ студенттері «Меңделеев ұрпақтары» тобы және III орын – 6B01508 Химия – Биология БББ Хб-11 топ студенттері «Электрон» тобы марапатталды.

14 сәуір күні әдістемелік апталық аясында 6B05204 «География» білім беру бағдарламасы Гео-31-1 тобына Ел тану пәні бойынша география кафедрасының оқытушы, магистрі А.К.Хайруллинаның «АҚШ және Канада елдеріне кешенді сипаттама» тақырыбында ашық практикалық сабағы жүргізілді. Сабақ тақырыбын ашу мақсатында «Географиялық құпия жәшік» әдісі арқылы тақырыптың өзектілігі анықталды.

АҚШ пен Канадаға саяхат

Практикалық сабақтың тақырыбына сай АҚШ және Канада елдерін кешенді зерттеу үшін «Mind map» әдісі қолданылды. Бұл әдіс арқылы студенттер берілген тапсырманы ақыл-ой картасын толтыру арқылы жүзеге асырды. Тапсырманы орындау барысында студенттердің тақырыпқа қызығушылықтары арта түсіп, тақырыпты аша түсті.

Екі елді салыстыру мақсатында одан әрі Венн диаграммасы арқылы тапсырма берілді, айырмашылығы мен ұқсастығын анықтау мақсатында диаграмма толтырылып, оған аналитикалық талдау жасалды. Практикалық сабақтың тақырыбын қорытындылау мақсатында географиялық атлас карталар көмегімен жұмыстар жүргізілді.

ЭКОЖҮЙЕ өнімділігін бағалау

Экология білім беру бағдаламасының Эко-31 топ студенттеріне «Экологиялық мониторинг» пәнінен ауыл шаруашылық ғылымдарының кандидаты, «Биология және экология» кафедрасының доценті Чекалин Сергей Григорьевичтің «Батыс Қазақстанның негізгі климаттық көрсеткіштерінің динамикасын жер үсті экожүйелерінің өнімділігін қалыптастыру процесінде бағалау» атты ашық сабағы өтті.

Дәріс сабақта Батыс Қазақстанның негізгі климаттық көрсеткіштерінің динамикасын зерттеу әдістерімен таныстырды. Жауын-шашын мен құрғақшылықтың әсерінен дөңді-дақылдардың өнімділігі туралы ғылыми жұмысы аясында жүргізілген зерттеу нәтижелерін көрсетті. Дәріс өте жоғары деңгейде өтіп, студенттердің пәнді оқуға деген қызығушылығын оятуға септігін тигізді.

Әдістемелік апталық аясында 11 сәуір күні 6B01512 География-тарих білім беру бағдарламасы, ГТ-41 топ студенттерінің «География сабағында жаңа технологияларды қолдана отырып, сабақтың тиімділігін арттыру жолдары» тақырыбында, география кафедрасының аға оқытушысы Б.Х.Ходжанованың ұйымдастыруымен топ студенттері Жалмуханбетова Ақдана, Ергалиева Айнура, Габдушева Гаухардың мемлекеттік сараман барысында география пәнінен тиімді қолданған жаңа әдістер, инновациялық технологиялар жайлы пікірі тыңдалды.

ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯ - сабақ тиімділігі

Семинар барысында жаңартылған білім беру мазмұнының маңызын қарастырып, сабақтың әр бөліміне тоқтала отырып, сабақ барысында қолданылып жүрген әдіс-тәсілдерді, инновациялық технологияларды, жаңа платформаларды, кері байланыс түрлерін көрсетіп, олардың тиімділігін түсіндірді. Осы әдіс-тәсілдерді қолдану барысында оқушылардың пәнге деген қызығушылығы, сабақтағы белсенділігі артып, ойлау қабілеті шыңдалып, жан-жақты дами түсетіндігін айтып өтті.

13 сәуір күні Әдістемелік апталық аясында Бейорганикалық химия пәні бойынша химия кафедрасының аға оқытушысы, магистр Д.Ж.Кишеваның «Химиялық кинетика және химиялық реакцияға әсер ететін факторлар» тақырыбында ашық зертханалық сабағы жүргізілді.

Ұйымдастыру сәтінен кейін зертханалық жұмысты бастамас бұрын теориялық сұрау «kahoot play» бағдарламасы арқылы жүргізіліп, зертханалық жұмыстың мақсатына сәйкес практикалық жұмыстар жүргізілді, реакция теңдеулері тақтаға жазылып, талданды.

Білім алушылар теориялық білімдерін практика жүзінде бекітіп, зертханалық жұмыстар жоғары деңгейде орындалып, сабақ толықтай мақсатына жетті. Тақырыпты бекіту мақсатында тест тапсырмасы мен карточкалар берілді.

Бет редакторы: Жолдыбаева Гүлбақыт

Жастардың жеңісі

Орал қаласында оздырылған ЖОО мен АОО студенттері арасында өткен “Oral jastary” фестивалі өз мәресіне жетті. Фестивалдің гала-концерті “Атамекен” өнер орталығында өткізілді. 10 мыңнан астам студент қатысқан жобаның жүлде қоры - 2 500 000 теңге. Қатысушылар 11 аталым бойынша бақ сынап, тартысты сайысқа түсті.

Фестиваль Орал қаласы әкімдігінің қолдауымен, Орал қалалық жастар ресурстық орталығы және «AMANAT» партиясы жанындағы «Жастар Рухы» жастар қанаты Батыс Қазақстан облыстық филиалының ұйымдастырылуымен өткізілді.

Орал шаһарындағы 14 пен 35 жас аралығындағы студент жастарды бір арнаға тоғыстырған жоба өңір жастарының жан-жақты дамып келе жатқанын көрсетті.

Сайыс қорытындысы бойынша жалпы командалық есепте 307 ұпаймен М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті жүлделі I орынға ие болды.

Студенттерімізді жеңістерімен құттықтай отырып, өнерлеріңіз биікке самғай берсін деп тілек білдіреміз!

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің ғылыми кітапханасы мен Ж.Молдағалиев атындағы Батыс Қазақстан облыстық әмбебап ғылыми кітапханасының бірлесе ұйымдастыруымен неміс ақыны, драматург, театр қайраткері, прозашы Бертольт Брехттің туғанына 125 жыл толуына орай өмірі мен шығармашылығына арналған «XX ғасырдың аса көрнекті драматургі» тақырыбында әдеби кеш өтті. Бертольт Брехт (1898-1956жж)- неміс театрының ең ірі қайраткерлерінің бірі, өз заманының ең талантты драматургтері, бірақ оның пьесалары әлі күнге дейін танымал және көптеген әлемдік театрларда қойылып келеді, сондай-ақ Берлинер ансамблі театрының негізін қалаушы.

Жыр қыраны – Жұбан ақын

Әдеби кеш Бертольт Брехттің шығармашылығына арналған бейнебаяннан басталды. Шет тілі мамандығының 2-курс студенттері Лобикова Оксана, Искалиева Елизавета ақын туралы бейнебаянға тоқталып өтті. Шара барысында шет тілдер кафедрасының аға оқытушысы Шунайбекова Клэрия Мендигалиевна, филология ғылымдарының кандидаты, доцент Чечетко

Маргарита Владимировна Бертольт Брехттің өмір жолына кеңірек тоқталып өтті. Шет тілі мамандығының 2-курс студенттері Жарасов Азилхан, Балмурзина Аружан ақынның «Jahr für Jahr» өлеңін нақышына келтіре оқыды.

Кешке университет студенттері мен гуманитарлық-техникалық колледж студенттері қатысты. Кеш қызықты да әсерлі өтті.

Жайықтың жас жалын ұрпақтары

Университетімізде М.Өтемісұлының 220 жылдығына орай «Жайықтың жас жалын ұрпақтары» атты XVII аймақтық «Жас дарын» байқауы өтті. «Жас дарын» аймақтық байқауы Мәдениет және өнер факультетінде 2005 жылдан бері дәстүрлі түрде өтіп келеді. Байқаудың мақсаты – мектеп түлектерінің болашақ маман болып қалыптасуларына үлкен септігін тигізу, Махамбет университетінің мәдениет және өнер факультетінің студенті атануға мүмкіндік жасау.

Қорытынды кеште Мәдениет және өнер факультетінің деканы Кажимова Қарылғаш Рахымқызы сөз алып, байқаудың қызықты әрі тартысты өткенін атап өтті. Жас таланттарға сәттілік тілеп, «жолдарың ашық болсын» деп ақ тілегін жеткізді.

2 күнге созылған өнер додасына бас-аяғы 70-ке жуық жас талант қатысып, бақ сынаған. Қатысушылар хореографиялық композиция, мәдени – тынығу жұмысы, режиссура, эстрадалық ән, дәстүрлі ән, классикалық аспаптар, халықтық аспаптар, бейнелеу өнері, сәндік өнер, киім дизайны сынды

номинациялар бойынша өнерлерін көрсетті. Олардың өнерін бағалап, әділ бағасын берген әділқазылар алқасы таңдау қиын болғанын айтады. Нәтижесінде әр номинация бойынша оқ бойы оза шыққан үздіктер марапатталды.

Қорытынды кеш Махамбет жастары әзірлеген концертке ұласты. Елімізге белгілі «Арна» би ансамблі, «Mahambent», «Өгугай», «Музstar» вокалдық топтары кеште өз өнерлерін көрсетті. Сахнада күй күмбірлеп, ән шалқыды.

Азиза СУЙНШКАЛИЕВА

ТВОРЧЕСТВО ТРЕБУЕТ СМЕЛОСТИ

Файзуллина Эльвира Елемесовна - выпускница аспирантуры кафедры педагогики и психологии Московского государственного института культуры, магистр педагогических наук КазНПУ им. Абая, старший преподаватель кафедры изобразительного искусства и дизайна Западно-Казахстанского государственного университета им. М.Утемисова. В нашем небольшом интервью Э.Е.Файзуллина поделилась опытом, который привел к недавней знаменательной победе её студентов на Uralsk Fashion week.

- Эльвира Елемесовна, расскажите, пожалуйста, как вы пришли к своей профессии?

- Я с детства любила шить. Помню, у бабушки была швейная машина, а я в свои школьные годы интересовалась этим, наблюдала за процессом. Затем понемногу стала практиковаться, сшила себе юбочку, костюмчик, а дальше – больше. После 11-го класса, поступила в лицей и, желая развиваться в этом направлении, устремилась в Алматинский Технологический университет. Дальше продолжила это дело, потом перевелась сюда.

- Где вы черпаете вдохновение?

энергиями. Когда же студент перестаёт гореть желанием заниматься, то, как преподавателю, мне предстоит показать яркую сторону, вдохновить, зажечь внутренний огонь.

- Как вы вдохновляете своих студентов?

- Я прилагаю усилия, чтобы они понимали важность участия. Чем больше участия в различных событиях, тем больше опыта. Когда нам сказали, что скоро состоится Fashion week, я незамедлительно сообщила об этом студентам. Им было необходимо предоставить несколько эскизов для отбора. В этот момент, я увидела, что некоторые не верят в победу, в успех. По итогу с эскизами

- Вдохновение я черпаю отовсюду, это может быть природа, интересные люди, фильм, путешествия, всё что угодно. Вдохновение приходит от различных событий, которые оставляют свою палитру эмоции и впечатлений. Также работа со студентами тоже привносит свою лепту, в частности, когда я вижу тандем между нами, взаимообмен

пришли 6 студентов, а прошли отбор только 2. И их победа показала, что участие важно, что это и есть шанс показать свой талант.

Человек может быть невероятно прост внешне, но внутри него может бушевать буря, которая отражается на творчестве. Подтверждением этому стала наша

победительница Гран-при Гулзира Тыишова, студентка 2-го курса. С победой она также получила возможность представлять свою коллекцию за рубежом, я считаю, это выход на новый уровень. Очень рада желаниям и успехам моих воспитанников. Их результат стал «вирусным», все загорелись желанием показать себя, попробовать и испытать своё творчество в подобных мероприятиях. Это мотивирует, двигает нас вперёд.

- Ваша любимая цитата? Жизненное кредо?

- Главное – верить в себя. В любых обстоятельствах сохранить человечность и оставаться собой, не теряя веру. Любить себя, познавать себя и свои возможности.

- Что бы вы пожелали или посоветовали новичкам, студентам?

- Не важно, студент вы или ученик школы, главное следуйте своим желаниям. Когда у человека есть желание, он может свернуть горы. Пробуйте себя во всём, ищите в себе таланты. А главное – верьте в себя!

Аяулым АШИМЖАНОВА

Баубек Бұлқышев атындағы жас журналистер клубының жарымы

2016 жылы қаңтардың 30-ынан бастап шығады - Издаётся с 30 января 2016 года

Газет - халықтың көзі, құлағы һәм тілі.

А. Байтұрсынов

Журналист

(Journalist)

№4 (58), сәуір 2023 жыл

Сөз - Тәңір елшісі

Небір өнер не даналық шыңына оларды оқып-үйренбей жету әсте мүмкін емес. Бұл ретте ұйымдастыра білген қашан да ұтады. Кәсіби маман іс-әрекетінің алдын-ала ұйымдастырылуы - түсінікті де нақты, логикалық тұрғыда ойлануға және тиімді қалыпта хабарлама жасауға бастар жол. Сөз сөйлеудің қандай формасын (сөйленер сөздің сұлбасы, тірек сөздер не толық конспект) қолдансақ та, бұл орайдағы алғашқы әрбір қадамымыз бастапқы жоспар ретінде қабылданады. Бұлар әрқилы. Олар сан алуан жаңа дағдыларды талап етеді. Олар өте - мәте нәзік қимылды қажет етеді. Десек те, біз олардың түпкілікті мақсатқа қызмет етерін білеміз. Бұл ретте де баса ескереріміз: сөйленер сөздің көру үшін емес, тыңдар құлақ үшін екендігі. Сөз сөйлеу мәдениетін дамыту үшін, дауыстап сөйлеу бірден-бір маңызды. Бұл ретте өлең, жаңылтпаштар, алдын-ала сөйленер сөздің жобалы нұсқаларын оқудың ешбір артықтығы жоқ. Керісінше, өте пайдалы. Өз дауыс ырғағымызбен және көпшілік алдына өзімізді қалай алып шығарымызды алдын-ала көріп-біліп болжағанға не жет-

ұсынылып отырған жобаның жүзеге асыруға оңтайлығы әрі пайдалылығына кеңес мүшелерінің көзін жеткізу. Егер де негізгі ойымызда басты сөз «тәрбиелеу» болатын болса, мүмкіндігіне қарай бұның орнына басқа сөзді алғанымыз жөн. Себебі «тәрбиелеу» сөзінің көзге көрінбейтін жасырын психологиялық мағынасы - шешендерге өз тыңдаушыларына шекеден қарап сөйлеуге, нотация оқуға, әкелік мәнерде сөйлесуге мәжбүр ететіндей. Ал егер де «хабарлау» сөзін таңдап алсақ, онда міндетті түрде негізгі ойға аудиторияға хабарлаудың қажеттілігі себебін айтуды енгізген дұрыс («Оларға бұл ақпарат не себептен қажетті?»). Ал көпшілік жағдайда шешен үшін «мәлімет беру» - өзгелердің білуі аса қажеттілік туғызбаса да, өзі білетін тақырып төңірегінде айту секілді эгоистік тұрғыдағы талқылауға жол ашаралғы шарт іспеттес. Мейілінше тиімді де қомақты нәтижелерге қол жеткізу үшін үнемі бірден-бір керекті тірек сөздерді іріктей білу, қолдана білу жөн. Мәселен, сендіру, көз жеткізу, иландыру, қол жеткізу, дәлелдеу...

Сөз сөйлеуге даярлану жүйесін білеміз бе?

сін! Барынша аз жазып, көбірек сөйлеуге, өзімізге көбірек сұрақ қоя отырып, динамикалы қалыпта сөз сөйлеудің техникасын дамытуға ұмтылу орынды болмақ.

Қашан да аудитория шешеннен тыңдаушыларды жалықтырмайтын, тақырыпқа сәйкесті ақпарат беретін не сенім ұялатар түйін айтатын және көпшілікке беймәлім сюрприздермен риза қылар мезеттерге толы тұщымды сөз күтеді. Сондай-ақ аудитория кейін дұрыс шешім қабылдау үшін, шешеннен нақтылы ақпарат, сөз мазмұнына сәйкес мағыналы тұрғыда бағыт сілтер, алғы істерге орайлас үлкен сенім туғызар тұжырым күтеді. Көбіне-көп мәжілістер өтетін залдар үшін сюрприздер мен түрлі көңіл көтерер сергіту сәттері тән емес. Бірақ бұл осы реттегі сөйленер сөздің бір сарындас не жалықтырар қалыпта болуы керектігін аңғартпайды. Тіпті де, керісінше. Қайта сөйленер сөз жанды да қайталанбас қалпымен ерекшеленсе ұтымды болмақ. Ең алдымен, істі бастамастан бұрын, сөйленер сөзге және оның мазмұнына өзіміздің қатысымыз, көңіл-күйіміз, көзқарасымыз туралы айқындыққа жету, ең бастысы, өзімізді мысқал да алдаусыратпай, адал болғанымыз дұрыс. Себебі бұл реттегі мысқал да болса жағымсыз көзқарасымыз ұйымдастыру ісінің, әзірліктің және сөйлеу сәтінің әрбір аспектісіне жайыла отырып, ақырында аудиторияның сөзімізді жағымсыз қабылдауына әкеліп соқтыруы мүмкін. Мәселен, іштей өзімізден «Мен не үшін сөйлеуге тиіспін?» деп сұрап көрелікші. Егер де бұл сұраққа жауабымыз болмаса, іздеп тауып көрелік. Әрбір сөйленер сөздің айқын мақсаты болуы тиіс. Сөз сөйлеуге келгенде айқын да анық себебіміз болмаса, сөйлемеген жөн. Өзіміздің де, тыңдаушыларымыздың да алтын уақытын құр босқа жоғалтпағанға не жетсін! Өзімізден іштей «Мен кімге (кімдерге) сөйлеймін?» деп сұрап көрелік. Қашан да қандай болмасын даярлықты бастамас бұрын, өз аудиториямызды білгеніміз жөн. Кезекті тақырып бойынша өзіміз айтар мәліметтердің бәрін де қағазға түсірелік. Қол астымыздағы материалдарды салған жерден жүйелей бастау міндетті емес. Басымызды артық нәрселерден босатып, ойлар тасқынына ерік берелік. Бұндай сәт ойлап шығарушылық қабілетіміздің еселеп артуына септеседі. Біз бұларды «ой үзіктері» дегенді жөн көреміз. Шаршап не жалығып кетсек, ой үзіктерін теруді қоя салып, өзге іспен айналысқан жөн. Миымыз бәрібір жұмыс жасай береді. Ақырында аса қажетті, нақтылы да қызықты ой міндетті түрде жүйеленеді. Нәтижеде сөйлер сөзіміздің басты ой ұшығын жүйелеп жинақтай отырып, жазып шығалық. Бұлайша істеу аудиторияны, мақсатты және күтілер нәтижені анықтауға бірден-бір сеп. Бастысы жазғандарымыз белгілі бір саланы аңғартардай (мәселен, идеяны, концепцияны, өзімізді, өнімді) болғаны дұрыс. Мысалы, менің сөз сөйлеудегі мақсатым -

Шешендердің басым көпшілігі сөз сөйлерге дейін-ақ өзінің не айтарын және тыңдаушыларға өз ойлары мен идеяларын қалай тиімді жеткізерін нақты біледі. Ал бұған тер төге әзірленудің, бел шеше даярланудың арқасында қол жетпек. Сөз сөйлеуге алдын-ала даярлықтың маңыздылығы онда данар мәтінді, тірек жазбаларды не мәтін үзінділерін қолдану-қолданбауымызға байланысты емес. Біздіңше, бұл реттегі кейбір тәжірибелік қағидалар төмендегіше: сөйлер сөзімізді емес, айтар идеямызды есте сақтауға жаттығу; жаттауға ұмтылмау; дауыстап айтып жаттығу; әр кез сөйлер сөзімізге не презентациямызға ақыр соңына дейін дайындалу; көрнекі құралдар қолданар болсақ, әзірлікті тұтас бірлікте жүргізе білу; мүмкіндік бар жерде әзірлікті тыңдаушылармен бірлесе жүргізу; даярлықты сөйлеген сөзімізге адал жүрепкен сын айтар аудиторедитор болар адаммен бірлікте жүргізу әбден тиімді. Бұл қалыпта тыңдаушылармен ішкі байланыс орнатқан жөн. Өз сөзіміз бағытталар аудиторияның мөлшерін біле отырып, оның әрбір бөлігімен байланыс орнату жөн. Егер де аудитория мейілінше үлкен болса, ондай жағдайда дәрісхананы ойша төрт бөлікке бөле отырып, көз жанарымызбен бір бөлік орталығынан екіншісіне ауысып отыруға бағыт ұстану дұрыс. Бұндай ретте жекелеген бөлімнің әрбір адамына үнемі жіті назар аударатындығымыз хақында көзқарас өздігінен қалыптаспақ. Ал адамы аз кішкене топтарда кейде қатысушылардың әрқайсысына назар аударуға ұмтылған дұрыс. Әсіресе, әрбір ым-ишаратымыз

табиғи болуы тиіс. Егер де олар сөйлеген сөзімізден туындап жатса, әбден орынды болғаны. Ешқашан да ым-ишарат қолдануға алдын-ала дайындалмау, басқаша жағдайда олар ойдан шығарылған ебедейсіз әрі жасанды болмақ. Кең көлемді күшті де жағымды ым-ишараттар баяндауымыздың мән-мағынасын арттыра түседі. Қашан да өзіміздің ең үздік көрнекілік екендігімізді есте сақталық. Ал қимыл-қозғалыстан қорықпау жөн. Бір орында қақшиып қатқан қазықтай қозғалмай тұруды жөн дей алмаймыз. Сондай-ақ әрлі-берлі мағынасыз қозғала беру де дұрыс емес. Күшті идеялар ұсынған тұста тұрыс-қалпыңды өзгерту, кідіріс сәтінде бірер қадам ілгері аттау сөзге жандылық қосып, құрыс-тұрыстарды жазуға сеп. Кідірісті орынды қолдана білген дұрыс. Тиімді қолдана білсек, олардың әсері ерекше әрі олардың көбірек болғаны жөн. Кідіріс атаулы ойымызды жинақтап алу үшін де қажет. Кідіріс тыңдаушыларға естігендерін ой елегіне сала отырып, екшей түсу үшін, одан әрі тыңдау үшін де қажет. Жалпы көпшілік аудитория ауызша айтылар хабарларға бейім болып келеді. Сәйкесінше, оларға ойлануға уақыт қалдырып отырғанымыз жөн. Әсіресе, бұл күнілгері арнайы жазып әзірленген мәтін бойынша сөз сөйлеуде керек-ақ. Әзірлікке кеткен уақытты есептеп отыру, өзімізге бөлінген уақыт мөлшерінен аспау жөн. Сөйлер сөзімізді жеделдете айтпағанымыз дұрыс. Басы артық материалды алып тастау, мазмұнды ықшамдап ұсыну тиімді. Қалыпты сөйленер сөзге қарағанда шешендер мейілінше баяу ырғақта сөйлегені жөн... Біздіңше, бейнетаспада өзіміздің қалай сөйлегенімізді тексеру мақсатындағы сұрақтар тізімі төмендегіше болмақ: Ішкі байланыс тиімді жасалды ма? Көз жанарымен барлық тыңдаушыларды шола қамтыдық па? (Барлық тыңдаушыларды назарда ұстай алдық па?); Дауысымыз ортақ проблемаға (күн тәртібіндегі мәселеге орай) қам жеу мақсатында, көпшілікті өзіне тарта, елекзіте жанды қалыпта шыға алды ма? Өзіміз табиғи күйде әрі салмақты көріне алдық па? Ойларымыз байланыпты да байсалды логикалы өріле алды ма? Сөйлеген сөзден негізгі бөлімді бөліп алуға болар ма еді? Сөйлеген сөзіміз мақсатына жете алды ма? Қолданылған ым-ишараттар орынды болды ма? Дауысымызбен, қимыл-қозғалысымызбен не өзіндік мәнерімізбен тыңдаушыларымызды ашуландырып алған жоқпыз ба? Тыңдаушылар жүйкесіне жағымсыз әсер етпедік пе? Дәлелді тұжырымдарымыздың мән-мағынасын төмендететіндей басы артық сөздер қолданған жоқпыз ба? (мүмкін, секілді, сияқты); Тыңдаушыларды асықтырып, сөзімізге ілесе алмай қалатындай тым асығыс ырғақта

жеделдетіп сөйлеп кеткен жоқпыз ба? Маңызды идеяның мәнін үдету, арттыра түсу мақсатында не бірден-бір мәнді ойларды көпшілікке жеткізу үшін мейілінше баяу қалыпта сөйлеу барысында ырғағымызды өзгерте алдық па? Түсінікті сөйлей білдік пе? Тыңдаушылар сөзімізді тек естуі ғана емес, не туралы айтып тұрғанымызды түсінуі тиіс; Көрнекіліктерді сенімді түрде жеңіл қолдана алдық па? Таңдалған имиджге киіміміз сәйкес келе ме? Тыңғылықты әзірлігіміз сәйкесті имидждің айқын көрінуіне дәлел бола ала ма?

Бейнетаспаға қарай отырып, өзімізді объективті түрде бағалау жөн. Егер де өз сөзімізге көңіліміз толып, мәселен, жерде жайқалып өсіп тұрған мәуелі ағаштың энергиясын алғандай сезімде болсақ, бұл - сөзіміздің табиғи да ғажап өрілгені. Ал егер де аудиториямен ішкі байланысты орнықтыра алмаған болсақ, қайтара әзірленіп көрелік. Егер де таспа лабиринтінде өзімізді жоғалтып алғанымызды байқасақ, онда көрнекі құралдар мөлшерін азайту орынды. Бұл жағдай көбірек еркіндік бере отырып, көпшіліктің айтылар сөзге әсерін үстемелемек, бірақ та бұл жағдай еш қысылыс туғызбауы тиіс. Алуан приборларды құбылта қолданып тұрған «жұлдызды кеменің» капитаны емеспіз. Аудиторияға белгісізді ашу, проблеманы шешу үшін, жаңалықтармен таныстыру үшін қажет екенімізді ескерелік.

Абат ҚЫДЫРШАЕВ,
педагогика ғылымдарының докторы, профессор
Саяғұл МҰХАМБЕТОВА,
магистрант

Облыстық ән байқауы мәресіне жетті

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінде «АҚЖЕЛЕҢ» облыстық конкурс-фестивалі өз мәресіне жетті. Байқау өңірімізде алғаш рет ұйымдастырылды. Фестиваль білім ордасының қауымдастырылған профессоры, Қазақстан Композиторлар одағының мүшесі, «Құрмет» орденінің иегері, «Дарын» жастар сыйлығының лауреаты Еркін Нұрымбетов ағамыздың өнеріне арналды.

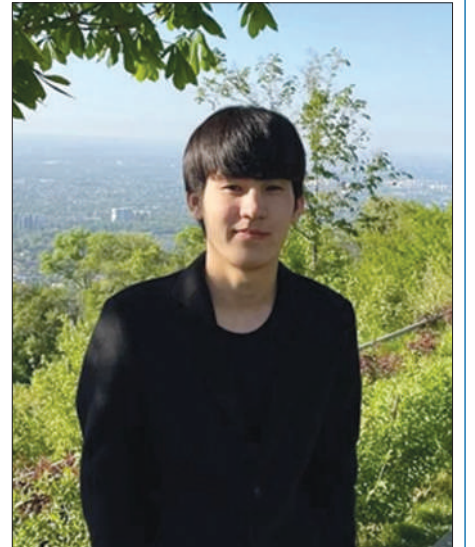
Байқаудың басты талабы - Еркін Нұрымбетовтың шығармаларын орындау, жеткізе білу. Өнер байқауына 13 пен 21 жас аралығындағы Тасқала, Теректі, Бәйтерек, Казталов, Жаңақала, Ақжайық аудандарынан, Орал қаласы өнер мектептерінен, Махамбет университеті және Құрманғазы атындағы саз колледжінен барлығы 60-қа жуық жас дарын қатысты.

Байқау «қобыз», «саз-сырнай», «фортепиано» номинациялары бойынша басталып, «домбыра» номинациясымен тәмамдалды. Өділқазылар алқасы үміткерлердің өнерін саралап, бағалау үшін бар-күш жігерін салды. Айтуларына, үздіктерді анықтау қиынға соғыпты. Өйткені, жас дарындар Еркін Нұрымбетов ағамыздың шығармашылығын жоғары деңгейде орындап шыққан.

Алғашқы облыстық байқау жүзден жүйрік, мыңнан тұлпар болатын оза шығар дарын иелерін анықтап бергендей. Саптанатты кеш барысында жеңімпаздар мен жүлдегерлерге алғысхат пен сыйлықтар берілді. Олардың жетекшілері де ұмыт қалмады. Айта кетейік, аталмыш өнер байқауын жыл сайын өткізу жоспарланып отыр.

«Спорт шебері» атанды

Жақында Павлодар қаласында өткен ҚР чемпионатында ҚР Мәдениет және спорт министрлігі және дене шынықтыру істері комитетінің 2022 жылғы 05 желтоқсандағы №406 бұйрығына сәйкес ГМУ-11 тобының студенті Амантаев Артур Тимурұлына тоғызқұмалақтан «Қазақстан Республикасының спорт шебері» атағы берілді. Жаттықтырушысы – Бекбаев Сатыбалды Шамұранұлы.

Артурға денсаулық, бақыт және спорттық сайыстарда табыстар тілейміз. Сондай-ақ, студентімізге қолдау көрсеткен Тарих, экономика және құқық факультетінің деканы Нестеренко Галина Евгеновнаға зор алғысымызды білдіреміз!

Сертификаттар табысталды

Финляндияның НАМК және ЖАМК университеттерінің, Назарбаев университетінің басшылығымен Дүниежүзілік банктің қолдауымен Ғылым және жоғары білім министрлігі жүзеге асыратын «Педагогикалық білім беру әлеуетін нығайту» жобасы аясында М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің педагогикалық әзірлеушілер тобы ЖОО-ның профессорлық-оқытушылық құрамы үшін біліктілікті арттыру курсын өткізді. Курста педагогикалық білім берудің негізгі тенденциялары, сындарлы келісу және құзыреттілікке бағытталған тәсіл қағидаттарына негізделген білім беру бағдарламаларын әзірлеу ерекшеліктері, қолайлы білім беру ортасын қалыптастыру, оқыту мен бағалаудың әдістері мен нысандары қарастырылды.

26 сәуір күні Финляндияның Хяме қолданбалы ғылымдар университетінің (НАМК) біліктілікті арттыру курстарына қатысушыларға сертификаттар тапсыру

рәсімі өтті.

Академиялық мәселелер бойынша Басқарма мүшесі-проректор Қайсағалиева Гүлжахан Смайылқызы сертификаттарды

тапсыра отырып, өзгерістерге дайын болу қажеттігі туралы айтып, барша қатысушыларға жаңа білім беру бағдарламаларын іске асыруда табыс тіледі.

ПЕРВОЕ МЕСТО!

26 апреля молодёжный клуб РГО «Оренбуржье» (при Оренбургском региональном отделении Русского географического общества) провел XII Международный географический турнир среди студентов. В турнире традиционно принимают участие команды из России, Белоруссии и Казахстана.

По итогам команда студентов-географов Западно-Казахстанского университета им.М.Утемисова заняла 1-е место в Международном географическом турнире среди студентов. Поздравляем наших студентов-географов с достойной победой! Желаем дальнейших успехов!

Құттықтаймыз!

21-22 сәуір күндері академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінде офлайн форматта 6B02204 – «Тарих» білім беру бағдарламасы бойынша XV республикалық студенттер олимпиадасы ұйымдастырылды. Республикалық пәндік олимпиадаға М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің тарих мамандығының студенттері белсене қатысты. Университет атынан «Ақжайық» деп аталған төрт студенттен тұратын команда шықты. Студенттер сәлемдесіп, команданы таныстырып, жоба қорғап және капитандар жарысымен интеллектуалды ойындарға, 100 сұрақтан тұратын тест сұрақтарына жауап берді.

Олимпиада қорытындысы бойынша М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің студенттері жүлделі 3-орын иеленді. Командаға аға оқытушы Жалекенова Гулбарам Тлеккабыловна және доцент Муханғалиева Жанар Кажмуханбетова жетекшілік етті.

Университет басшылығына және кафедра ұжымына алғысымызды білдіреміз.

РЕДАКЦИЯҒА КЕЛІП ТҮСКЕН МАТЕРИАЛДАР ӨНДЕЛЕДІ. ҚОЛЖАЗБАЛАР АВТОРЛАРЫНА КЕРІ ҚАЙТАРЫЛМАЙДЫ. ДЕРЕКТЕРДІҢ ДӨЛДІГІ ҮШІН АВТОР ЖАУАПТЫ. ЖАРИЯЛАНЫМ АВТОРЛАРЫНЫҢ ПІКІРЛЕРІ РЕДАКЦИЯ КӨЗҚАРАСЫН БІЛДІРМЕЙДІ.

МЕНШІК ИЕСІ:

Махамбет Өтемісов атындағы
Батыс Қазақстан
университеті.
Газет айына бір рет шығады.

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет, ақпарат және қоғамдық даму министрлігінде 14.06.1995 ж. тіркеліп, тіркеу туралы нөмірі №11390-Г куәлігі берілген.
ҚР Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитетінің келісімімен мерзімді баспасөз басылымдарын және (немесе) ақпарат агенттіктерін 04.03.2021 ж. қайта есепке алу туралы № КЗ27VPY00033105 куәлігі берілген.
Таралымы 800. Тапсырыс № 480

РЕДАКТОР: Айзада ДЮСЕНОВА

ТІЛШІЛЕР: Аяулым АШИМЖАНОВА,
Азиза СУЙНШКАЛИЕВА

БЕТ ҚҰРУШЫ & ДИЗАЙН:
Асель АБДУЛЛИНА

ФОТОСУРЕТ:

Рафхат ХАЛЕЛОВ, Оқу теледидары және
графикалық жобалау зертханасы

Газет Редакциялық баспа орталығында теріліп, беттелді.

«Полиграфсервис» ЖШС баспаханасында басылды.
Мекен жайы: Орал қаласы, Л.Толстой көшесі, 27/3.
Тел.: 50-51-46, 51-41-99